

Intern kontroll

– Har bolagens arbete med intern kontroll
förändrats sedan Koden för Svensk
Bolagsstyrning infördes 2005?

Av: Jonathan Berglund
Michael Ehrlund
Handledare: Ogi Chun

Sammanfattning

Kandidatuppsats i företagsekonomi, inriktning mot redovisning, Södertörns Högskola, HT-2009.

Författare; Jonathan Berglund och Michael Ehrlund

Handledare; Ogi Chun

Titel: Intern kontroll – Har bolagens arbete med intern kontroll förändrats sedan Koden för Svensk Bolagsstyrning infördes 2005?

Nyckelord: Bl.a. bolagskod, COSO, intern kontroll, Internal control, bolagsstyrning.

Inledning

Efter flera redovisningsskandaler bestämde Svensk näringsliv, med flera, att instifta Kollegiet för Svensk Bolagsstyrning som övervakar Koden för Svensk Bolagsstyrning. Bland det viktigaste är bestämmelser angående intern kontroll. Intern kontroll är viktigt för alla bolag och dålig sådan anser många är en orsak till många företagskonkurser. 2005 instiftades denna kod vars krav tvingade noterade bolag att lämna en rapport angående deras IK och att utvärdera sin IK för första gången.

Syfte

Syftet är att undersöka om bolagskodens införande har påverkat bolagens sätt att arbeta med intern kontroll av den finansiella rapporteringen, baserat på intern kontroll rapporterna samt att jämföra bolagen som lyder under enbart Koden med de som även lyder under SOX för att se om det finns en skillnad i hur mycket förändring som har skett under åren 2005-2008.

Metod

Undersökningen är en kvalitativ studie med en induktiv ansats. Studien kommer innefatta flera år så att vi kan se en förändring över tiden. Urvalet är 8 bolag varav 4 är noterade på både den Amerikanska och den svenska börsen och de andra 4 är enbart noterade på den Svenska börsen. Populationen är de 70 bolag som var från 2005 så kallade Kodbolag.

Slutsatser

Kodens införande påverkar sättet företagen arbetar med intern kontroll. SOX-bolagen verkar ha blivit mer påverkade än kod-bolagen och detta beror troligtvis på den strängare lagstiftning som finns i USA. Även de bolag som avnoterades från SEC (amerikanska finansinspektionen) fortsatte med sitt arbete och utvecklade, i vissa fall, den bortom det som krävdes av SOX lagstiftningen. Kod-bolagens arbete med sin IK verkar blivit mer omfattande än vad det annars skulle ha varit, om det inte fanns några krav alls, men det verkar som den enklare standarden på rapporten inte har orsakat lika mycket förändring som skulle vara möjligt om högre krav ställdes på de Svenska bolagen.

Abstract

Bachelor Thesis in Business Administration, focusing on accounting, Södertörn University, HT-2009.

Author; Jonathan Berglund and Michael Ehrlund
Supervisor; Ogi Chun

Title: Internal Controls - the companies work with the internal control changed since the Swedish Code of Corporate Governance introduced in 2005?

Introduction

After several accounting scandals decided Svensk Näringsliv, and others, to institute The Swedish Corporate Governance board, which oversees the Swedish Code of Corporate Governance. Among the most important duties are provisions relating to internal control. Internal control is important for all companies and many believe poor internal control is one of the reasons why many businesses fail. In 2005 the Code was instituted, and this required that listed companies were then required to submit a report on their IC. This forced companies to evaluate their IC for the first time.

Purpose

The aim is to examine if the Code's general introduction has affected companies way of working with the internal control over financial reporting, based on internal control reports and to compare the companies governed by the Code with only those who also are subject to SOX to see if there is a difference in how much change has occurred during the years 2005-2008.

Method

The study is a qualitative study using an inductive approach. The study will include a number of years so that we can see a change over time. The sample is 8 companies of which 4 are listed on both the American and the Swedish Stock Exchange and the other 4 are only listed on the Swedish stock exchange. The population is the 70 companies were from 2005 so-called code companies.

Conclusions

Code's implementation affects the way companies work with internal control. SOX companies seem to have been more affected than code, companies and this is likely because of more stringent legislation in the U.S. Although the company was delisted from the SEC they continued with its work and developed, in some cases, it beyond what was required by the SOX legislation. Code-companies IC development seems to have become more widespread than it otherwise would have been if there were no requirements at all, but it seems that the simpler standard of record has not caused as much change as would be possible if higher standards were required by the Swedish companies.

Innehållsförteckning

Inledning	6
Bakgrund	6
Problemdiskussion	7
Syfte	8
Avgränsning.....	8
Metod.....	9
Ämnesval.....	9
Vetenskaplig ansats	9
Metodval.....	10
Motiv för metodvalet.....	10
Urval/respondenter	11
Datainsamling	11
Validitet och Reliabilitet.....	11
Metod och litteraturkritik.....	12
Teoriram.....	14
Corporate governance	14
Intern kontroll.....	15
Agentteorin.....	16
Intressentmodellen.....	17
COSO	17
Sarbanes Oxley Act (SOX).....	19
Kod för svensk bolagsstyrning	20
Empiri	22
Företag som lyder enbart under bolagskoden	22
Företag som lyder under bolagskoden och SOX 404	28
Diagram 1.....	36
Analys.....	37
Slutsatser.....	40

Definitioner

Bolagsstyrning	Hur bolaget skall styras utifrån ägarnas intresse. God bolagsstyrning är centralt för allmänhetens förtroende för näringslivet och kapital marknaden ¹ .
COSO	The Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway commission. Ett ramverk för intern styrning och kontroll för företag och andra organisationer att utveckla och värdera intern kontroll och interna styrsystem. ²
IFRS	International Financial Reporting Standards. Internationella redovisningsregler som införts genom EU beslut. ³
Koden	Svensk kod för bolagsstyrning. Regelverk för bolagsstyrning som bygger på principen följ eller förklara. ⁴
Kodbolag	Bolag som tillämpar svensk kod för bolagsstyrning
Kollegiet	Kollegiet för svensk bolagsstyrning. Det organ som förvaltar och utvecklar koden.
SEC	Securities and Exchange Committee. Amerikansk motsvarighet till Finansinspektionen.
SOX	Sarbanes-Oxley Act. Amerikansk lagstiftning med hårda krav på redovisning och information. Reglerar även, bland annat, intern kontroll systemen hos företag registrerade i USA. ⁵
SOX bolag	I uppsatsen avses bolag som lyder under Sarbanes-Oxley Act samt tillämpar svensk kod för bolagsstyrning

---

¹ SOU 2004:46

² Haglund, A, Sturesson, J, Svensson, R (2005)

³ Sundgren, S, Nilsson, H, Nilsson S (2007)

⁴ Svernlöv, C, (2008)

⁵ Svernlöv, C (2003)

Inledning

Bakgrund

Intern kontroll (IK) har uppmärksammats mycket efter flera redovisningsskandaler under de senaste decennierna. Det visade sig att bland annat har företagen brustit i att visa en korrekt bild av företaget via deras finansiella rapportering. IK behövs i alla företag, stora som små. IK motverkar fel som sker i arbetet som kan leda till fel i den finansiella rapporteringen. I många företagskonkurser och andra redovisningsproblem har det visat sig att det är just IK som inte har fungerat.⁶

Exempel på några stora företagsskandaler i USA är Tyco, Worldcom och, den kanske mest kända, Enron. I Sverige är Skandia affären den mest uppmärksammade företagsskandalen på senare år. Problemen ägde rum under sena 90-talet till tidiga 2000-talet och gällde bland annat bonusutbetalningar och problem med transaktioner inom koncernen såsom kostnadsfördelning mellan bolagen.⁷

Innan 2005 fanns det inga formella krav på utformningen av ett företags IK dock ställde aktiebolagslagen vissa krav på styrelsen. Styrelsen skall ha ansvar och kontroll internt men det fanns inga krav på att ha en specifik funktion eller att upprätta några rapporter angående intern kontroll. Många företag hade således någon form av IK funktion men inga formella riktlinjer att utgå från även inom företaget.

Reaktioner på skandalerna har resulterat i strängare regler när det gäller rapportering kring bolagsstyrning, till vilket intern kontroll hör. I USA infördes, redan 2002, en omfattande lag efter att Michael Oxley och Paul Sarbanes skrivit ett förslag som skulle försöka minska företagsbedrägerier samt återge allmänheten förtroende för näringslivet. Den största skillnaden med denna lag, jämfört med tidigare, var de krav som ställdes på bolagens interna kontroll. Intern kontroll för finansiell rapportering fick en central plats och det ställdes krav på att upprätta specifika dokument där de beskriver deras IK samt utvärderar den. Bolagen måste även använda erkända ramverk och, när det finns, utnyttja internationella policier, principer och rutiner för intern kontroll. Det mest kända ramverket är framtaget utav The Committee of Sponsoring Organisations of the Treadway Commission och är känd som COSO.⁸

Kollegiet för svensk bolagsstyrning (Kollegiet) är ett normgivande organ i Sverige. Det inrättades våren 2005 och skall verka för god bolagsstyrning i svenska börsnoterade bolag genom att tillhandahålla Koden för Svensk Bolagsstyrning. Kollegiet är en del av Föreningen för god sed på värdepappersmarknaden vilken samlar en del av näringslivets självreglerande organ. Kollegiet följer utvecklingen av bolagsstyrningsrutiner och normer på internationell nivå, lagstiftningsförändringar samt insamlar erfarenheter och synpunkter från de som tillämpar Koden för att föreslå förändringar i Kodens

---

⁶ Föreningen Auktoriserade Revisorer (1993), Testa Den Interna Kontrollen!

⁷ www.privataffarer.se/nyheter/200312/ny-skandal-som-drabbat-skandia-liv/index.xml 2009-12-01

⁸ www.coso.org 2009-12-01

utformning och tillämpning. Kollegiet upprättar även statistik över bolagen och hur de uppfyller kodens krav. Kollegiet antyder att koden orsakat en förändring hos bolagen inom intern kontroll.⁹

Bolagsstyrningens syfte är att i bolag som inte styrs direkt av sina ägare, oftast börsnoterade bolag, skall styras med ägarnas intresse i fokus. Detta ska främja förtroendet hos allmänheten för bolagen och kapitalmarknaden. Enligt kollegiet så leder god bolagsstyrning till "näringslivets effektivitet och därmed till snabbare tillväxt och ökad dynamik i den svenska ekonomin."¹⁰ Intern kontroll är en process som leds av styrelsen och ämnar hjälpa bolaget uppnå sina mål. IK är rutiner, processer och funktioner som hjälper bolagen styra företaget och ha kontroll över interna kassaflöden.¹¹

Kodens ursprung kommer från ett samarbete mellan Förtroendekommissionen och organisationer inom näringslivet, de bildade den så kallade "Kodgruppen". Ett förslag lämnades på remis i april 2004 och alla organisationer och företag kunde komma med förslag och kommentarer. Efter remissomgången presenterades i december 2004 en svensk kod för bolagsstyrning och infördes den 1 juli 2005. I samband med detta blev det ett noteringskrav för börsen att följa koden, dock enbart bolag noterade på börsens A-lista och bolag med ett marknadsvärde på över 3 miljarder kronor på O-lista. Kraven från 2005 gällde A och O listan men sedan 2006 är börsen uppdelad i tre listor; Large Cap, Mid Cap samt Small Cap. Totalt gällde det cirka 70 företag, så kallade kodbolag.¹² I dagsläget skall samtliga börsnoterade bolag följa kodens anvisningar då den nu är en del av noteringskraven.

Företag som är noterade både i Sverige och i USA lyder förutom under den Svenska bolagskoden även under det Amerikanska reglementet Sarbanes–Oxley Act (SOX) från 2002. Dessa bolag måste alltså upprätta flera dokument, dels IK rapporten samt möta de krav som ställs av Amerikanska SEC bland annat en blankett som heter Form-20.

Problemdiskussion

Fokus för Kollegiets årsrapporter ligger på frågan om IK rapporterna är upprättade och utvärdering av vad bolagen allmänt anser angående koden samt avvikelser från Koden. Vår studie kommer behandla frågan; om ett formellt krav finns att upprätta en rapport om IK, kommer företagen utveckla denna funktion mer än vad som formellt krävs. Har formalitets krav fått bolagen att arbeta och fokusera på deras IK mer än innan 2005. Detta framgår inte om man enbart läser kollegiets rapporter.

Koden har påverkat börsföretagens rapporterings sätt. Koden innehåller krav att upprätta en rapport med en beskrivning av bland annat bolagets intern kontroll. Ett problem vi tror kan finnas med Koden är att företagen enbart strävar efter att uppfylla kraven, och inte utveckla sin IK till det bästa möjliga, och blir således nöjda när kraven är uppfyllda. Arbetet med intern kontroll kan bli statiskt efter att kraven är mötta, som det kanske inte skulle bli om det inte fanns krav på rapporter.

---

⁹ www.bolagsstyrning.se 2009-11-23

¹⁰ Ibid

¹¹ Ibid

¹² Ibid

Koden sätter för första gången krav på företagen att upprätta ett dokument angående intern kontroll. Vårt arbete kommer att undersöka om Kodens införande har påverkat företagens sätt att arbeta med intern kontroll. Till exempel kan koden leda till att företag som haft en icke formaliserad IK börjar formalisera och utvärdera denna funktion, något som annars kanske inte hade skett.

Bolag som lyder under SOX kan antas behöva arbeta med och utveckla intern kontroll system mer för att möta de högre krav som ställs. Har Svenska bolag förändrat hur de arbetar med IK sedan Kodens införande 2005, eller har de mött de krav som ställdes och sedan slutat förändra deras IK under åren? Det kan vara intressant att studera skillnaden i IK förändring hos de bolag som enbart lyder under den svenska koden och de bolag som även lyder under SOX. Man kan fråga sig om högre formella krav leder till ett mer gediget arbete och grundligare förändringar.

Syfte

Syftet är att undersöka, baserat på intern kontroll rapporterna, om bolagskodens införande har påverkat bolagens sätt att arbeta med intern kontroll av den finansiella rapporteringen samt jämföra bolagen som lyder under enbart Koden med de som även lyder under SOX för att se om det finns en skillnad i hur mycket förändring som har skett under åren 2005-2008.

Avgränsning

Koden består utav 11 avsnitt med flera punkter vilka behandlar god bolagsstyrning. Vi kommer inte behandla hela koden utan främst 10.5 och 10.6 som behandlar det dokument företaget ska upprätta angående intern kontroll och riskhantering.

Vi kommer inte att utvärdera hur bra eller dålig, effektiv eller inte, bolagets interna kontroll system fungerar. Vi kommer enbart att undersöka de förändringar som framgår av rapporterna och ny information som framkommer genom åren.

Metod

Ämnesval

Vår kurs i revision har fått oss att inse vikten av god intern kontroll. Studier i bl. a. bolagsstyrning och konkreta exempel i historien såsom Enrons uppgång och fall har gjort oss nyfikna och vi har därför velat fördjupa oss i ämnet intern kontroll. Vi insåg att intern kontroll är ett brett område med många infallsvinklar.

Vi undrade om nya lagstiftningar och praxis kan påverka hur ett företag agerar vid införandet av nya krav, till exempel på IK. Kommer företag att utveckla sin IK utöver de krav som ställs eller kommer de enbart möta de nya kraven och sedan fortsätta som vanligt? Vi avgränsade oss därför till införandet av Svensk bolagskod, 2005, och SOX, 2002, samt till frågan om dessa har påverkat bolagens sätt att arbeta med intern kontroll.

Vetenskaplig ansats

Det finns olika vetenskapliga utgångspunkter. Vid en deduktiv ansats är utgångspunkten en teori som prövas genom observationer. Forskaren formulerar hypoteser som sedan jämförs med empirin och antingen bekräftas eller förkastas dessa. Vi har istället valt att använda oss av en induktiv ansats, då denna ansats är empirigrundad. Vi har ett empiriskt intresse och inte ett teoretiskt, alltså har vi gjort observationer och sedan dragit generaliserbara slutsatser, därför passar en induktiv ansats vår studie bäst.¹³

Inom redovisning finns inte många utvecklade teorier och istället för att basera våra hypoteser på ej anpassade teorier vill vi dra slutsatser från vårt material med hjälp av olika teoretiska och praktiska aspekter.¹⁴

Därför har vi genomfört undersökningen utan fastställda hypoteser. En hypotesprövande undersökning skulle kunna styra undersökningen på önskat sätt och vi skulle kunna missa viktiga slutsatser. Vi vill gå djupare än att bara konstatera att vår hypotes stämmer eller inte, vi vill se om det finns bakomliggande anledningar till att empirin ser ut på ett visst sätt.¹⁵ Inom ansatserna kan man välja att vara normativ eller deskriptiv. En normativ ansats syftar till att säga hur något bör vara och en deskriptiv ansats beskriver hur någonting är. Vi har utgått från ett deskriptivt och inte ett normativt angreppssätt då vi finner det svårt att avgöra om det går att finna ett bästa sätt att bedriva IK. Därför vill vi beskriva det sätt vår population arbetar med sin IK inte utvärdera den.¹⁶

---

¹³ Artsberg, K (2005) s.31ff

¹⁴ Ibid.

¹⁵ Bryman, A, Bell, E, (2005) s. 23

¹⁶ Artsberg, K (2005) s.31ff

Metodval

En kvantitativ undersökning syftar till att orsaksförklara ett fenomen medan en kvalitativ undersöknings kunskapsyfte är att förstå ett fenomen. Med en kvantitativ ansats skulle vi kunna avgöra om de nya kraven har påverkat bolagen men vi är intresserade att se hur de har påverkats och om de gjort mer än vad som krävts. Vi vill uppnå en djupare förståelse av fenomenet och anser att en kvalitativ undersökning passar bäst för vårt syfte.¹⁷

Vi har valt att göra en jämförande kvalitativ studie utifrån empiri i form av årsredovisningar från börsnoterade företag. Enligt koden är företag tvungna att upprätta ett dokument som beskriver deras interna kontroll och utvärdera det senaste årets arbete med densamma.

Vi har använt dessa dokument för att undersöka om arbetet med intern kontroll har förändrats sedan koden infördes 2005. Utifrån den information vi undersökt valde vi en kvalitativ metod med användande av mjuka data i form av intern kontroll rapporter i en deskriptiv och jämförande studie där vi vill se om det sker en förändring över åren.

Motiv för metodvalet

Viktigt för vår undersökning har varit tillgången på relevant data från flera bolag, inte bara för det senaste året utan även historiska data som inte kan förvanskas över tiden. Eftersom vi gör en jämförande undersökning över flera år är det viktigt att materialet ser likadant ut för att förenkla/möjliggöra jämförande. Vi vill se en förändring genom åren och det skulle inte gå att få fram genom till exempel intervjuer då respondenterna oftast enbart kan svara på hur det ser ut nu och kanske bara kan beskriva förändringen i stort över flera år. Med IK rapporterna kan man se precis hur intern kontrollen beskrevs det år som är aktuellt och man kan lättare identifiera förändringar mellan åren.¹⁸

Genom intervjuer skulle man kunna ställa frågor och följdfrågor på sådant som inte framkommer i de skriftliga rapporterna men vi anser att förändringen är viktigast då det är det officiella dokumentet som presenteras. Att intervjua en ansvarig på bolaget om deras IK skulle kanske vara möjligt men att hitta en lämplig intervjuperson för varje bolag skulle vara nästan omöjligt, då denne helst bör ha jobbat med IK sedan 2005 och kunna erinra sig om vilka förändringar har skett år från år sedan 2005. Intervjupersonen skulle också kunna, helt utan uppsåt, presentera data på ett sådant sätt som är svårare att göra i en officiell rapport.¹⁹

Att observera IK funktionen i ett företag är inte lätt då den till stor del består processer och mycket är integrerat i arbetsprocesser av olika slag och kan bestå utav känsligt material. I brist på direkt observation och intervjuer har vi valt att undersöka de rapporter som upprättas varje år, sedan 2005, som rör den interna kontrollen.

---

¹⁷ Artsberg, K (2005) s.31ff

¹⁸ Andersen, I (1998) s.30

¹⁹ Ibid

I och med att de viktigaste inslagen i bolagens IK under det gångna året skall framgå i rapporterna kan vi, genom att läsa dessa, se om och på vilket sätt IK förändras under perioden genom att märka skillnader i rapporterna. Om ett företag har utvecklat sin IK under året bör dessa förändringar vara bland de viktigaste inslagen, i annat fall hade de inte genomförts och vi anser att man kan använda rapporterna för att mäta om företagen har arbetat med och förändrat sin IK.²⁰

Urval/respondenter

Då vi valt att fokusera oss på hur rapporterna förändras sedan 2005 är vi begränsade till att välja bolag som var kodbolag redan 2005. Vi kommer undersöka 8 bolag noterade på OMX Nordic Exchange Stockholm. De bolag som är aktuella för oss är dock inte alla noterade utan de större bolag som vid införandet av koden lydde under den. Dessa var bolag som hade ett marknadsvärde som översteg 3 miljarder kronor, dessa s.k. kodbolag var drygt 70 st. 2005. Hälften av företagen skall även vara noterade i USA och lyda under SOX, dessa var vid införandet av koden 15 stycken, enligt branschtidningen Balans.²¹

Vidare har vi velat jämföra SOX och icke-SOX bolag och därför delade vi upp listan över bolagen i två och gjorde ett stratifierat urval. Grupperna är dels de bolag som enbart är registrerade på den svenska börsen och den andra gruppen innehåller de bolag som förutom registrering i Sverige även är registrerade hos SEC i USA.²²

Vi gjorde sedan ett bekvämlighetsurval, då vi efter en första genomgång fann att de bolag som vi valt inte hade alla rapporterna tillgängliga så tog vi de första som hade alla rapporterna tillgängliga efter det. Bekvämlighetsurval innebär att man har tagit de undersökningsobjekt som lättast blivit tillgängliga med den information man söker. Istället för att använda vår begränsade tid till att göra ett mer systematiskt urval tog vi de första bolagen som hade information gällande alla år, 2005-2008.²³

Datainsamling

Vi har hämtat årsredovisningar dels från Affärsdata, men främst från bolagens egna hemsidor. Primärdata är den data som vi själva har insamlat och sekundärdata är sådan data som samlats in av andra personer. Det som avgör om det är primär eller sekundär data är hur den används i uppsatsen. Vi har samlat våra data från företagens årsredovisningar, den är alltså obehandlad av någon annan och det är denna vi ska analysera. Inga sekundärdata har använts.²⁴

Validitet och Reliabilitet

Validitet innebär att man mäter det man avsett att mäta, att empirin är relevant för undersökningen. Den handlar om noggrannhet och precisionen av data och om den är lämplig för frågeställningen. I och

---

²⁰ Andersen, I (1998) s.30

²¹ Balans (2005) nr 5 s.13ff

²² Bryman, A, Bell, E (2005) s.109

²³ Ibid

²⁴ Andersen, I (1998) s.150

med att den information vi söker finns i avgränsade rapporter under specifika rubriker leder detta till att vi fått den information som är relevant för studien. För att mäta förändringen har vi jämfört rapporterna år för år och tagit fram det nya som har framgått i rapporten. Vi anser att detta sätt att mäta är bra då skillnader i rapporterna mellan åren tyder på en förändring av IK. Vi anser därmed att undersökningens validitet är god.

Reliabilitet innebär att vid en förnyad undersökning av någon annan så bör resultatet och slutsatserna överensstämma i undersökningarna.²⁵ Om samtliga SOX bolag i urvalet hade varit SOX bolag under hela undersökningstiden hade kanske resultatet blivit annorlunda. Bekvämlighetsurvalet medförde att många bolag i urvalet befinner sig i fastighetsbranschen vilket skulle kunna ha påverkat resultatet. Vi har dock inte kunnat se att dessa bolag har någon bransch specifik tendens. Vid kvalitativa undersökningar krävs tolkningar vid flera skeden under undersökningen, vi utesluter inte att andra forskare skulle kunna tolka materialet på ett annorlunda sätt men vid diskussioner har vi uppfattat informationen på samma sätt. Att genomföra en undersökning inom samhällsforskning utan någon tolkning är nästintill omöjlig dock anser vi att vi hanterat detta genom diskussioner med varandra samt med utomstående.

Metod och litteraturkritik

Bolagens bolagsstyrningsrapporter med interkontroll är en del av årsredovisningen och måste anses vara lika tillförlitliga som årsredovisningen i sig. Rapporterna har dock inte granskats av revisorer men diskussioner har förts av bransch folk angående utformningen av rapporten samt hur den skall presenteras och det finns en föreslagen mall för rapporten. Det finns 9 punkter vid bedömning av dokument, vi presenterar dessa, applicerade på IK rapporter, nedan;²⁶

Vem har skapat dokumentet?

Företagen har skapat rapporten själva i samband med deras årsredovisningar. Den individ som skapat rapporten framgår inte men styrelsen har granskat och godkänt rapporten. Detta anser vi inget förtroende för upphovsmakaren.

Varför har det skapats?

Rapporten skapas på grund utav de krav som ställs om bolaget är noterat vid Stockholmsbörsen. Att rapporten även har skapats för att inge ett förtroende för bolagets interna kontroll och styrningsprocesser kan man nog säga. Detta kan vara svårt då man måste uppnå en viss nivå för att tillgodose kraven och tillmötesgå allmänheten men samtidigt inte presentera för mycket känsligt material.

Befann sig den person eller grupp som producerat dokumentet i en position som gjorde att personerna i fråga kunde skriva på ett auktoritativt sätt om det aktuella ämnet?

Den eller de personer ansvariga för att upprätta rapporten bör ha en sådan position så att de kan vara säkra på det de uttalar sig om. Om inte annat bör styrelsen ha inblick i hela bolaget för att kunna vara auktoritära i alla sammanhang.

---

²⁵ Jacobsen, D I (2007) s.116

²⁶ Bryman, A, Bell, E (2005) s.440

Är materialet äkta?

Äktheten kan inte ifrågasättas då den är undertecknad och presenterad i samband med årsredovisningen.

Har den individ eller grupp som producerat dokumentet haft egna intressen att försvara? Om så är fallet går det att spåra någon speciell vinkling?

Gruppen som producerat rapporten anser inte vi ha något eget intresse att försvara, men de kan vilja få bolaget att framstå i goda dagar. Dock anser vi att det inte är troligt för om man visar en felaktig bild, riskerar bolaget konsekvenser som i värsta fall kan leda till avnotering.

Är dokumentet typiskt? Om så inte är fallet, går det att upptäcka på vilket sätt det är atypiskt och/eller hur pass ovanligt det är?

Dokumentformen är typisk, det finns en vägledning som beskriver hur den bör se ut. Rapporten ska dessutom produceras av många bolag varje år så den kan knappast ses som ovanlig. Detta underlättar jämförbarheten samtidigt som utrymme finns för att skillnader att uppstå.

Är dokumentets innebörd tydlig?

Att rapporten gäller intern kontrollens viktigaste inslag framgår tydligt, tycker vi.

Går det att styrka eller bekräfta de skeenden eller redogörelser som presenteras i dokumentet?

Att utöver styrelsen underskrift bekräfta det som redogörs är inte enkelt. I vissa rapporter nämns vissa riktlinjer och manualer som ska finnas och om dessa finns så bekräftas innehållet delvis. För övrigt finns det krav på att rapporten ska ge en rättvisande bild av företaget och därmed bör innehållet vara sanningsenligt.

Finns det andra tänkbara tolkningar av dokumentet än den man själv presenterar? Vilka är de i så fall och varför avfärdas det?

Att andra tolkningar kan finnas kan vi inte avfärda men det beror på infallsvinkel. Vi vill se en förändring och vi anser inte att andra tolkningar kan finnas än den vi gjort när det gäller denna infallsvinkel.

Teoriram

Corporate governance

Corporate governance eller bolagsstyrning är ett brett begrepp men som oftast definieras som system för kontroll och styrning av bolag²⁷.

Corporate governance, eller bolagsstyrning med en svensk term, handlar om att bolagen styrs på ett sätt som gör att de uppfyller ägarnas krav på avkastning på det investerade kapitalet och därigenom bidrar till samhällsekonomins effektivitet och tillväxt²⁸.

I vid mening brukar man med bolagsstyrning avse olika aspekter av hur bolagets ledning är strukturerad med utgångspunkt i maktbalansen mellan interna och externa intressenter²⁹. Det finns genom historien en samvariation mellan marknadsekonomins perioder av spekulationsvågor och upptäckten av olika bolagsskandaler och samhällets motåtgärder. Kreugerkraschen avslöjade många brister bl.a. en bristande och ogenomtränglig koncernredovisning med rena falsarier. Med aktiebolagslagen 1944 infördes ett flertal regler som riktade in sig på de brister som upptäckts i kraschen.³⁰

Den moderna utvecklingen av corporate governance startade under 1980-talet. Företagsskandaler där stora bolag visat sig ha omfattande brister i effektiv intern kontroll eller extern revision som exempelvis Enron ledde fram till den amerikanska lagstiftningen Sarbanes-Oxley Act (SOX) med syftet att genom kvalitetssäkring av finansiell information skydda investerare.³¹

I Storbritannien presenterade Sir Adrian Cadbury 1992 den så kallade Cadbury rapporten. Cadbury rapporten behandlade bland annat styrelsens arbetssätt samt kontroll och hantering av finansiell information. Rekommendationerna i denna rapport och några ytterligare drogs samman till regelverket Combined Code. Detta regelverk utgörs av utomrättslig normgivning och inte lagstiftning. Bolagen kan välja att inte följa reglerna men måste i så fall förklara varför. Det finns likheter mellan Combined Code och den svenska bolagsstyrningen. Reglerna är samlade i en kod, ett ramverk och inte i lagstiftning samt att företagen kan välja mellan att följa koden eller göra en avvikelse som i så fall skall förklaras.³²

Corporate governance systemet varierar inom och mellan olika länder. En viktig skiljelinje går mellan angloamerikanska och kontinentaleuropeiska länder. Ägarstrukturen i Kontinentaleuropa är koncentrerad och ett fåtal stora kontrollerande ägare är typiskt. USA och Storbritannien har en långtgående ägarspridning. Det finns också skillnader i ledningsmodell och förekomsten av offentliga

---

²⁷ Sevenius, R (2007) s.11

²⁸ SOU 2004:46

²⁹ Nilsson, S (2002) s.56

³⁰ Sevenius, R (2007) s.32f

³¹ Sevenius, R (2007) s40-41

³² Sevenius, R (2007) s.43

uppköpserbjudanden så kallad take-over erbjudanden. Den svenska corporate governance modellen befinner sig mellan den angloamerikanska och den kontinentaleuropeiska modellen.³³

Beträffande de olika bolagskoderna bland medlemstaterna inom EU så är de anmärkningsvärt lika med tanke på variationerna i ägarstruktur och finansiella traditioner.

De stora likheterna mellan de nationella bolagskoderna verkar som enande faktor i Europa som för övrigt präglas av olikheter i aktiebolagsrätt och värdepappersrätt trots flera harmoniserande direktiv.³⁴

Bolagsstyrning består av två relaterade system, det externa och det interna. Det externa bolagsstyrningssystemet med förankring i intresseteorin handlar om maktfördelning mellan bolaget och intressentgrupper. Det interna bolagsstyrningssystemet berör de problem som är kopplade till agentteorin och bygger på en uppdelning av de olika bolagsorganen bolagsstämma, styrelse, revisor och verkställande ledning dvs. en uppdelning i beslutande, kontrollerande, styrande och verkställande makt.³⁵

Med de senaste årens många företagsskandaler där stora bolag har kollapsat och dragit andra bolag med sig har corporate governance blivit ett starkt växande område och en integrerad del i affärlivet³⁶.

Intern kontroll

Begreppet intern kontroll används i olika sammanhang och det finns olika definitioner. Intern kontroll är en integrerad del i bolagets styrsystem medan revision är en extern granskning. Intern kontroll behandlas och definieras bl.a. i ramverket COSO och Turnbull rapporten.³⁷

Turnbullrapporten från ICAEW (The Institute of Chartered Accountants in England & Wales) definierar intern kontroll i den vägledning, Guidance on internal control som är kopplad till Storbritanniens Combined Code. Både Turnbull och COSO utgår ifrån att företagen arbetar systematiskt för att åstadkomma en god struktur på intern kontrollen.

Intern kontroll är i första hand ett stöd för att kunna styra verksamheten och i andra hand ett system för kontroll och tillsyn. Den interna kontrollen skall omfatta verksamhetskontroller, kontroller i system och rutiner, kontroll av efterlevnad av regler och beslut, finansiell kontroll.³⁸

---

³³ SOU 2004:46

³⁴ Sevenius, R (2007) s.220-221

³⁵ Sevenius, R (2007) s.269ff

³⁶ Mallin, C A (2004) s.3

³⁷ Haglund, A, Stureson, J, Svensson, R (2005) s.19f

³⁸ Haglund, A, Stureson, J, Svensson, R (2005) s.20

Agentteorin

Agentteorin berör förhållandet mellan två parter, agenten (ledningen) och principalen (ägaren). Agentförhållandet uppstår eftersom ägaren av olika anledningar inte själv kan leda bolaget och medför en problematik huruvida ledningen agerar utifrån ägarens intresse.³⁹

Det kan således finnas en intressekonflikt mellan ägare och ledning. Ledningen kan ha andra intressen än ägaren vilket gör att överskottet från verksamheten kanske inte maximeras eller så kan ledningen anse att man borde få mer av överskottet, till exempel genom högre ersättning.⁴⁰

Även synen på risk kan skilja sig åt. Ledningens kompetens och utkomst är knuten till bolaget och därför kan de i högre grad än ägaren ha intresse av att sprida riskerna genom att bolaget har olika verksamheter. Ägaren kan däremot sprida sina risker genom olika investeringar och har endast intresse av diversifiering som resulterar i högre överskott.⁴¹

Vidare finns ett i problem informationsasymmetri genom att ledningen har tillgång till väsentligt mer information än principalen. Detta informationsövertag kan agenten använda olika beroende på intressen som finns. Principalen kan därför ha bristfällig information när denne skall fatta beslut om bolagets mål och styrning.⁴² Agentteorin berör moral hazard problemet (moraliskt dilemma), utformningen av olika avtal för att skapa sådana incitament för agenten att agera i principalens intresse och att välfärden för avtalsparterna maximeras⁴³

Agentteorin utgår ifrån att aktörerna är nytto-maximerande och rationella. Detta innebär kostnader för sådan kontroll och revision som tillvaratar ägarens intressen men också kostnader kopplade till förmåner såsom bonus och optionsprogram som ger agenten incitament att agera i enlighet med ägarens intressen.⁴⁴ Ofta kopplas bonus och optionsprogram till mätbara redovisningsmässiga mål exempelvis vinst eller kassaflöde. Eftersom ledningen har kontrollen över redovisningen blir revisorer och revision viktigt. Revisorn kontrollerar att principalens intressen tillvaratas. Särskilt tydligt blir problemet i stora bolag med svagt ägarinflytande där ledningen kan dominera.⁴⁵

Basen för den interna kontrollen utgörs av organisationens människor, relationer och strukturer och därför finner man agentförhållanden på olika nivåer i organisationen. Intern kontrollens syfte är att klargöra ansvar och befogenheter och åstadkomma en ändamålsenlig och effektiv verksamhet. Principalen ger ansvar och tillför resurser. Agenten ansvarar för genomförande och rapportering. Intern kontrollen har en roll att förbättra förtroendet emellan principal och agent.⁴⁶

---

³⁹ Sundgren, S, Nilsson, H, Nilsson S (2007) s.43

⁴⁰ SOU 2004:47 s.163-64

⁴¹ SOU 2004:47 s.164

⁴² Mallin (2004) s11

⁴³ Sundgren, S, Nilsson, H, Nilsson S (2007) s.43

⁴⁴ Artsberg (2005) s.83f

⁴⁵ Nilsson, S (2002) s.56

⁴⁶ Haglund, A, Stureson, J, Svensson, R (2005) s.29f

Intressentmodellen

Intressentmodellen är bredare än agentteorin och ser samspel med betydligt fler grupper. Exempelvis andra företag, myndigheter och organisationer. I princip kan alla med intressen i företaget räknas in i intressentmodellen. Även företagsledningen kan ses som en intressent. En stor del av den finansiella informationen är offentlig och det är viktigt att sådan information är tillförlitlig och aktuell. Informationsasymmetrin är ett problem inom bolagsstyrning och präglar regleringar av företag.⁴⁷ I aktiebolagslagen märks intressemodellen genom olika prioriterade skyddsintressen såsom exempelvis borgenärer. I intressentmodellen ställs företaget i centrum för olika intressen och därmed även intressekonflikter.⁴⁸ Intressen kan vara interna och externa. Interna intressen utgörs av anställda, ledning och ägare. Externa intressen är bland annat leverantörer, myndigheter och konsumentorganisationer.⁴⁹

COSO

Etablerade ramverk ger struktur för väsentliga delar av det praktiska arbetet med intern kontroll och utvärdering⁵⁰. Ett exempel på sådant ramverk är The Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO) som har utarbetat ett ramverk för intern styrning och kontroll för företag och andra organisationer att utveckla och värdera intern kontroll och interna styrsystem. COSO presenterades första gången 1992 och har blivit internationellt erkänt med stor spridning.

COSO modellen definierar intern kontroll och styrning som en process där styrelse, ledning och övrig personal deltar för att med rimlig säkerhet uppnå mål inom tre områden:

- ändamålsenlig och kostnadseffektiv verksamhet
- tillförlitlig finansiell rapportering
- efterlevnad av lagar och föreskrifter

Intern kontroll skall inte vara ett mål i sig utan en integrerad del av verksamheten och en process.⁵¹

COSO modellen har fem beståndsdelar för intern kontroll:

Kontrollmiljö utgör grunden för övriga beståndsdelar och handlar om samverkan, kultur och värderingar inom organisationen. Kontrollmiljö berör frågor som kompetens inom organisationen, sociala relationer, etik och moral, konflikthantering.⁵² Ledningens sätt att utveckla medarbetare, fördela ansvar och befogenheter samt anvisningar och signaler till anställda är faktorer inom kontrollmiljö.⁵³

---

⁴⁷ Sevenius, R (2007) s.86-88

⁴⁸ Sevenius, R (2007) s.86f

⁴⁹ Jacobsen, D I (1998) s.143f

⁵⁰ Svernlöv, C (2008) s.151

⁵¹ Haglund, A, Stureson, J, Svensson, R (2005) s.27f

⁵² Ibid.

⁵³ www.internrevisorerna.se/uploads/cosoversattning.pdf. 2009-11-15

Riskbedömning innebär att risker för att uppnå mål identifieras och analyseras. Detta kräver konkreta och mätbara mål. I analysen bör påverkbara och opåverkbara risker tydliggöras. Den bör också innehålla en uppskattning av väsentlighet och bedömning av hur riskerna skall bearbetas.⁵⁴

Kontrollaktiviteter är aktiviteter som beroende på rutiner och anvisningar säkerställer att risker för att uppsatta mål inte nås minimeras. Kontrollaktiviteter sker på olika nivåer inom hela organisationen och kan ske på olika sätt exempelvis attester, avstämningar, policys, uppföljning av resultat och rollfördelningar.

Information och kommunikation. För genomförandet av riskbedömning krävs korrekt information. Effektiv kommunikation inom hela organisationen är viktigt, inte minst att betydelsefull information ges uppåt. God kommunikation och information mellan olika nivåer inom organisationen utgör en förutsättning för en effektiv intern kontroll. Alla anställda måste förstå sin roll och betydelse i styr och kontrollsystemet. Både intern och extern information om yttre händelser är viktigt i en effektiv kommunikation.

Övervakning och uppföljning av kontrollsystemen krävs för att slippa överraskningar. Omvärldens allt snabbare förändringstakt kräver utvärdering av styr och kontrollsystem. Genom uppföljning av befintliga kontrollsystem säkerställs att dessa utgår ifrån aktuell riskbedömning. Uppföljning/ tillsyn skall ge förslag på förbättringar som stärker den interna kontrollen.⁵⁵

Figur1. COSO modell. Källa: www.SOX- online.com

⁵⁴ Haglund, A, Stureson, J, Svensson, R (2005) s.35-41

⁵⁵ Haglund, A, Stureson, J, Svensson, R (2005) s.61-63

Sarbanes Oxley Act (SOX)

Amerikanska företagsskandaler bl.a. Enron, MCI Worldcom och Tyco International ledde fram till tillkomsten av lagen Sarbanes-Oxley Act (SOX). Lagen tillämpas på bolag noterade på amerikanska börser vilket har betydelse för flera stora svenska företag. SOX berör många aspekter av bolagsstyrning och innehåller flera olika delar bl.a. revisorers oberoende, ansvar i aktiebolag, förbättrad finansiell information, övervakningspanel för noterade företags redovisning.⁵⁶

Syftet med lagen är att skapa förtroende för aktiemarknaden och att innehållet i företagets finansiella rapportering speglar verkligheten. Det innebär bl.a. hårdare krav på redovisning och information, ökade krav på strukturer för intern revision och revisorers oberoende. Brott mot lagen innebär stränga straff. Securities and Exchange Committee (SEC) som motsvarar den svenska Finansinspektionen har en övervakande funktion och lämnar tillämpningsföreskrifter.⁵⁷

Section 201 innebär förbud för revisionsbyråerna att sälja andra tjänster än revision exempelvis bokföring, internrevision, värdering och verksamhetskonsultation. Section 302 berör ansvaret för finansiell rapportering. Verkställande direktör och ekonomichef skall genom undertecknande av de finansiella rapporterna försäkra att dessa granskats och är sanningsenliga och att ingen väsentlig information utelämnats.⁵⁸

Section 404 behandlar den intern kontroll över finansiell rapportering och innebär att företagsledningen beträffande den finansiella rapporteringen måste identifiera risker och överväga och ta ställning till vilka kontroller och dokumentation som erfordras samt testa kontroller och processer. Företagsledningen skall också göra en bedömning och avrapportera hur väl detta fungerar. De externa revisorerna skall förutom att granska företagsledningens finansiella rapporter även lämna egen bedömning av intern kontroll och styrning.⁵⁹ SOX ställer krav på att börsnoterade bolag skall ha interna styr och kontroll system. COSO ramverk utgör en brett accepterad standard att uppfylla kraven⁶⁰.

Lagen har kritiserats för att vara alltför hård och felriktad och att den leder till alltför stora kostnader för bolagen. Särskilt omdiskuterad är SOX 404 som enligt kritiker inte enbart leder till ökade kostnader och att stora revisionsbyråer inte vågar ta sig an företag med svag intern kontroll utan också att marknaden förvirras av överflödigt information. Den omfattande regleringen tar mycket tid och resurser ifrån affärsverksamheten. Kritiker menar också att SOX 404 tillkommit utan att kongressen förstått de egentliga anledningarna till exempelvis Enrons undergång och att den händelsen inte hade undvikits med SOX 404.⁶¹

---

⁵⁶ Sevenius, R (2007) s.240f

⁵⁷ Svernlöv, C, Blomberg E. (2003) *Sarbanes-Oxley Act – USA:s hårda svar på redovisningsskandalerna*. Balans nr 1, s.23-28

⁵⁸ Sevenius, R (2007) s.241

⁵⁹ www.kpmg.se/pages/102101.html. 2009-12-04

⁶⁰ www.internrevisorerna.se/uploads/cosooversattning.pdf 2009-11-15

⁶¹ Tackett J. A, Wolf F, Claypool G. A, "Internal control under Sarbanes-Oxley: a critical examination", *Managerial Auditing Journal* 2006, Vol. 21, No. 3, pp 317-323

Kod för svensk bolagsstyrning

Svensk kod för bolagsstyrning (Koden) tillkom genom ett samarbete mellan svenskt näringsliv och den av regeringen tillsatta förtroendekommissionen. Samarbetet resulterade efter betänkanden i SOU serien i ett regelverk med förankring både i både stat och näringsliv. Vid kodens införande 2005 omfattades alla börsbolag noterad på A listan och större bolag på O-listan med marknadsvärde över 3 miljarder. Kodens syfte är att genom främjande av god bolagsstyrning öka förtroendet för börsbolagen och att utgöra ett alternativ till lagstiftning s.k. självreglering.⁶²

Kollegiet för svensk bolagsstyrning (Kollegiet) är det organ som förvaltar, följer och analyserar koden. Kollegiet bildades 2005 och ingår i föreningen för god sed på värdepappersområdet. Kollegiets uppgift är att vara normgivande för god bolagsstyrning men huruvida tillämpningen av koden är tillfredställande eller om ett bolags sätt att avvika från koden inger förtroende åligger börsen respektive marknadens aktörer.⁶³

Koden följer den princip som återfinns i många utländska koder nämligen comply or explain, följ eller förklara vilket innebär att bolag kan avvika från enskilda regler men om de gör så måste de lämna en förklaring. Koden är en kodifiering av god sed för bolagsstyrning men vad som är god sed kan skilja mellan branscher och ibland enskilda bolag. Bolagen måste därför bestämma sig för ett förhållningssätt till koden och vad som är god sed i just deras fall. Koden anger ingen instans som skall godkänna avvikelser utan förutsätter att marknaden avgör vilka förklaringar som kan anses godtagbara.⁶⁴

Om ett bolag avviker från koden genom att välja en annan lösning så skall bolaget redovisa vilken lösning man valt och motivera detta. Denna redovisning lämnas i den årliga bolagsstyrningsrapporten tillsammans med en redogörelse för hur man tillämpat koden i övrigt.⁶⁵

Om bolaget avvikit från enskilda regler skall detta anges och motiven för varje avvikelse tydligt redovisas. Syftet är dock inte att bolag endast skall pricka av de olika kraven i koden, utan att agera i enlighet med de intentioner som koden ger uttryck för.⁶⁶

EU kommissionen har förordat att medlemsstaterna fastställer egna nationella koder enligt principen comply or explain⁶⁷.

Koden har i internationella jämförelser med andra bolagsstyrningskoder betraktats som tunn till omfattning och innehåll. Förklaring till detta ligger i att sådana jämförelser bortser från den svenska aktiebolagslagens grundläggande struktur av olika bolagsorgan och deras ansvar.⁶⁸

---

⁶² Svernlöv, C (2008) s.25f

⁶³ Svernlöv, C (2008) s.36

⁶⁴ Sevenius, R (2007) s.151-153

⁶⁵ www.bolagsstyrning.se/koden/folj-eller-forklara. 2009-12-06

⁶⁶ SOU 2004:46 s.11

⁶⁷ Svernlöv, C (2008) s.27

⁶⁸ Öhrlings PricewaterhouseCoopers (2008) s.8

Den första juli 2008 infördes den reviderade koden. Antalet bolag som omfattas av koden ökades genom att alla bolag noterade på svensk reglerad marknad skall tillämpa koden. Kollegiets argument för denna förändring var att god bolagsstyrning är viktigt även för mindre bolag och att den svenska koden i detta avseende skilde sig från många EU länder vilket skulle kunna påverka den internationella kapitalmarknadens uppfattning om den svenska koden. Vidare innebar den reviderade koden en minskning av antalet regler och att ett antal regler förenklades.⁶⁹

Koden innehåller 11 avsnitt varav det tionde bland annat reglerar intern kontroll. Punkterna 10.5 och 10.6 behandlar intern kontroll, de lyder;

5. Styrelsen ska årligen lämna en beskrivning av de viktigaste inslagen i bolagets system för intern kontroll och riskhantering avseende den finansiella rapporteringen.

6. I bolag som inte har en särskild granskningsfunktion (internrevision) ska styrelsen årligen utvärdera behovet av en sådan funktion och i beskrivningen av den interna kontrollen motivera sitt ställningstagande⁷⁰

Styrelsens beskrivning av intern kontroll och riskhantering är avgränsad till finansiell rapportering och skall ingå som ett särskilt avsnitt i bolagsstyrningsrapporten. Revisorsgranskning är frivilligt.⁷¹

Svenskt näringsliv och FAR (numera FAR SRS) har sedan koden infördes utgivit en vägledning för att underlätta arbetet med intern kontroll rapporten. Vägledningen föreskriver inte något ramverk men beskriver och definierar intern kontroll med utgångspunkt i COSO ramverket *Internal Control - Integrated Framework*. Vägledningen innehåller en mall för hur ett bolag kan utforma rapporten bl a uppdelad på de olika COSO komponenterna.⁷²

---

⁶⁹ Svernlöv, C (2008) s.20f

⁷⁰ www.bolagsstyrning.se/media/12534/svensk-kod-for-bolagsstyrning-2008-07-01.pdf. 2009-12-01

⁷¹ Svernlöv, C (2008) s.166f

⁷² www.svensktnaringsliv.se/multimedia/archive/00014/V_gledning_IK_080908_14386a.pdf. 2009-12-12

Empiri

Vi kommer nedan att presentera vår empiri som består utav 8 bolag, 4 Kod-bolag och 4 SOX-bolag. Kod-bolagen är: Skanska, NCC, Kungsliden och SSAB. Sox-bolagen är: SKF, LM Ericsson, Volvo och Swedish Match. Intern kontroll rapporterna presenteras varje år för sig och det som kommer framhållas är det som skiljer sig i rapporterna från år till år. All information är hämtad från årsredovisningar/IK rapporter för 2005-2008 från bolagen.

Företag som lyder enbart under bolagskoden (Kod-företag)

1. Skanska

Skanska är ett företag som arbetar inom projektutveckling och byggrelaterade tjänster. De är ett 'Fortune 500' företag och medlemmar av FN Global Compact. Skanska grundades 1887, är ett av världens största företag samt har uppdrag i Europa, USA och Latinamerika. Huvudkontoret ligger i Solna och de är noterade på OMX nordiska börs.

2005

Skanskas IK rapport för 2005 ingår som en del i bolagsstyrningsrapporten. Rapporten är relativt kort och omfattar 151 ord. I rapporten framgår att Skanska är i färd med att upprätta en intern kontroll revision funktion enligt bolagskoden. Avsikten är att denna funktion skall vara en egen koncernstab under ledning av företagets ekonomi- och finansdirektör och direkt underställd revisionskommittén.

De väsentliga riskerna som kontrollfunktionen skall fokusera på har identifierats. Vidare uppges i rapporten att bolaget upprättat en struktur inklusive kontrollkrav för hur IK ska bedrivas inom koncernen. Man anser att kontrollmiljön efter genomgång generellt täcker de största riskerna och att den är väl kommunicerad och tydlig.

2006

Rapporten omfattar 528 ord och inleds med en förklaring av anledningen till rapporten och att den upprättats enligt svensk kod för bolagsstyrning. Företaget anger inte om man använder något ramverk för IK. Rapporten är dock indelad i sådana rubriker och innehåll som återfinns i COSOs fem komponenter och i Vägledning till Svensk kod för bolagsstyrning. Rubriken riskbedömning har slagits ihop med kontrollaktiviteter men till innehållet finns en uppdelning. Dessutom har ett avsnitt kallat Internrevision tillkommit.

Beträffande kontrollmiljö beskrivs att roll- och ansvarsfördelning säkerställs genom arbetsordning för styrelse, instruktioner för verkställande direktör och styrelsens kommittéer och att denna ansvarsfördelning är till gagn för effektiv hantering av risker. Styrelsen har vidare fastställt ett antal grundläggande regler som man har ansett är viktiga för arbetet med intern kontroll. Exempelvis uppförandekod (Code of Conduct), finanspolicy och bolagets riskhanteringssystem.

Bolagsledningen ansvarar för systemet av interna kontroller som krävs för hanteringen av väsentliga risker i löpande verksamhet och rapporterar regelbundet till styrelsen enligt fasta rutiner.

Beträffande riskbedömning så är arbetet med väsentliga risker i verksamheten begränsat till de risker som individuellt kan ha en påverkan på 10 miljoner eller mer. Av kontrollaktiviteter har bolagets alla affärsenheter genomfört självutvärderingar i syfte att se om koncernens policies och procedurer följs.

Bolaget har en policy för extern kommunikation för säkerställande av korrekt information till marknaden. Väsentliga redovisningsprinciper och manualer av betydelse uppdateras och kommuniceras löpande.

Det framkommer i rapporten att koncernstaben för internrevision kommit på plats och börjat sitt granskningsarbete. Denna stab beskrivs som fristående från bolagsledningen. Arbetet planeras i samråd med och rapporteras löpande till revisionskommittén. Arbetet har dels fokuserats på affärsenheternas implementering av självutvärdering och dels på framtagandet av en revisionsansats innefattande bl.a. arbetsprogram för effektiv revision och system för avrapportering och uppföljning av revisioner.

Styrelsen utvärderar kontinuerligt den information som lämnas av bolagsledningen och revisionskommittén. Revisionskommitténs arbete med att granska effektiviteten i bolagsledningens arbete med den interna kontrollen är av särskild betydelse och innefattar bl.a. att säkerställa att åtgärder vidtas för de brister som framkommit vid intern och extern revision.

2007

Rapporten är uppställd på samma sätt som föregående år och omfattar 503 ord. Även själva intern kontroll arbetet beskrivs i allt väsentligt på samma sätt som tidigare. Arbetet med självutvärdering för alla affärsenheter, en kontroll av huruvida koncernens policies och procedurer följs, fortsätter även detta år. Dessa självutvärderingar granskas av bolagets internrevisorer. Koncernstaben internrevision koncentrerar sin verksamhet på att granska de materiella risker som identifierats i verksamheten både i projekt och i stabsfunktioner. Totalt görs ett 60-tal revisioner.

2008

Rapporten innehåller 501 ord och följer samma uppställning som föregående år. Intern kontroll arbetet beskrivs i huvudsak som tidigare år. Koncernstaben internrevision fortsätter att koncentrera sin verksamhet på de materiella risker som identifierats i verksamheten. Granskningarna omfattar både projekt och centrala stabsfunktioner. Totalt görs ett 100-tal revisioner. Arbetet med självutvärdering för alla affärsenheter, huruvida koncernens policies och procedurer följs, fortgår även detta år. Dessa självutvärderingar granskas liksom tidigare år av bolagets internrevisorer.

2. NCC

NCC utvecklar miljöer för arbete, boende och kommunikation. De är en av Nordens ledande bygg och fastighetsföretag med huvudkontoret i Solna. NCC bildades den 1 januari 1989 och har byggt bland annat Turning Torso och Globen.

2005

Intern kontroll rapporten är en egen rapport. Bolaget skriver inget huruvida man använder något ramverk för intern kontroll. Men den behandlar områden som ingår i COSO modellen och Vägledning till Svensk kod för bolagsstyrning, nämligen kontrollmiljö, information och kommunikation, risk, kontrollaktiviteter och uppföljning. Rapporten innehåller totalt 988 ord och inleds kort med att rapporten upprättats med anledning av bolagskoden och att bolaget följer de övergångsregler som gäller för år 2005. Rapporten redogör därefter för arbetsfördelningen mellan styrelse och ledning och den av styrelsen fastlagda beslutsordningen som anger vilka ärenden som kräver styrelsens godkännande. Policies, manualer, riktlinjer och koder kommuniceras via bolagets intranät som regelbundet uppdateras. Dessutom finns regelbundna utbildningsprogram och konferenser för ledning och ekonomipersonal för information om principer och krav som ställs på intern kontroll.

Bolaget skriver att man har en metod för att säkerställa att risker hanteras inom fastställda ramar. Väsentliga risker som beaktas är utvecklingsrisker, operativa risker, säsongsrisker, fel vid vinstavräkning, finansiella risker och försäkringsrisker. Detta görs på flera olika sätt. Månadsmöten med respektive affärsområdes chef behandlar orderingång, resultat, stora och problematiska projekt samt kassaflöde. Vidare avhandlas större investeringar på dessa möten i enlighet med beslutsordning. Styrelsemöten fem gånger om året går igenom resultat och kassaflöde. Även investeringar avhandlas i enlighet med beslutsordning. Investeringar och försäljning av fast egendom över 100 MSEK måste godkännas av styrelsen. För maskininvesteringar över 20 MSEK skall godkännas av vd. Styrelsen får ekonomiska rapporter månatligen. Anbud över 500 MSEK måste godkännas av styrelsen.

Finansiella risker exempelvis kreditrisker, ränterisker och valutarisker hanteras inom en specialistfunktion på NCC. Bolaget har som policy att denna specialistfunktion alltid skall konsulteras och om lämpligt även handlägga finansiella ärenden.

Kontrollaktiviteter sker dels med IT system och dels med manuella kontroller för att förebygga, upptäcka och korrigera felaktigheter i, bland annat, den finansiella rapporteringen. Bolaget lägger stor vikt vid att endast godkända affärstransaktioner skall ingå i den finansiella rapporteringen.

Beträffande uppföljning så utvärderas att kontrollen av projekt fungerar väl genom verksamhetsrevisionerna. Controller och ekonomiorganisationen utför punktinsatser när så är nödvändigt. Styrelsen anser inte att bolaget har något behov av en särskild granskningsfunktion, alltså intern revision.

2006

Rapporten innehåller 959 ord och är en egen rapport. Den är i det närmaste identisk med föregående års rapport. Skillnaden finns i inledningen där man föregående år angav att man följde övergångsregler.

2007

Rapporten är en del av bolagsstyrningsrapporten och omfattar 1005 ord och innehåller endast en skillnad mot föregående år. Bolaget har "utvecklat ett system (ramverk) för dokumenterad självutvärdering av intern kontroll". Denna självutvärdering äger rum regelbundet och "är en del av styrelsens bedömning av den interna kontrollen".

2008

Rapporten överensstämmer med föregående års rapport. Antal ord är 966 och rapporten är en egen rapport. Bolaget anger att ramverket för självutvärdering för intern kontroll nu återfinns på deras intranät.

3. Kungsleden

Kungsleden är ett fastighetsföretag som förvaltar och handlar med fastigheter. De noterades på Stockholmsbörsen 1999 och har därefter under tio år vuxit till 5 gånger storleken.

2005

Intern kontroll rapporten är en del av bolagsstyrningsrapporten och innehåller 270 ord. Företaget anger inte om man tillämpat något ramverk för intern kontroll. Beträffande risker skriver bolaget att de aktivt och kontinuerligt kartlägger, bedömer och hanterar risker. Rutiner för riskbedömning integreras i de väsentliga affärsprocesserna. Hanteringen av identifierade risker sker via bolagets kontrollstruktur av verksamhetsstyrningsprocesser och affärsplanprocesser inklusive stödjande IT system. Bland styrande dokument lyfter bolaget fram som exempel det verktyg för verksamhetsuppföljning som man arbetat fram och som används dels för övergripande uppföljning och dels för förberedelser vid handel med fastigheter samt som underlag vid värdering.

Kontrollaktiviteter genomförs på olika nivåer. På övergripande nivå exempelvis analys av nyckeltal och löpande resultatanalys. Rutin och systemorienterade kontroller sker för att förebygga och korrigera fel exempelvis avstämningar och attester.

Bolaget skriver i rapporten att ledningen på styrelsens uppdrag driver ett projekt med syfte att dokumentera den interna kontrollen avseende den finansiella rapporteringen.

Bolaget har ingen internrevisionsfunktion. Enligt bolagskoden skall bolag, om man inte har sådan funktion, motivera varför. Bolagets motivering, till att de inte har en IR funktion, är att de för närvarande anser att deras IK är god och ändamålsenlig.

2006 – 2008

Intern kontroll rapporterna är helt identiska med rapporten från 2005. Bolaget har dock lagt till en mening i 2008 års rapport; "Under året har en extern part granskat bolagets processer för bokslut, skatt och affärsplaner."

4. SSAB

SSAB tillverkar stål och har produktion i både Sverige och USA. De grundades 1978 och noterades på Stockholmsbörsen 1989. De gjorde ett av Sveriges största företagsförvärv i modern tid då de köpte Amerikanska koncernen IPSCO 2007, med detta ökade deras marknad och agerande i USA.

2005

Bolaget har ett kort avsnitt i bolagsstyrningsrapporten med 305 ord under rubrik riskhantering och internkontroll. Bolaget skriver inget huruvida man använder något ramverk för deras arbete med IK. I inledningen görs en kort och allmän definiering av kontrollmiljö och risk. Därefter skriver man att ansvaret för riskerna är decentraliserat och en beskrivning görs av de förutsättningar, befogenheter, riktlinjer, instruktioner som ansvariga har för att kunna övervaka och följa upp verksamhetens utveckling och avvikelser. Exempel som ges är bland annat konkurrens, avbrottsrisker, pris och volymrisker.

Identifiering och rapportering av affärsrisker är integrerat med löpande rapportering och grunden för riskbedömning i den finansiella rapporteringen.

Bolaget har startat ett projekt för att säkerställa att intern kontrollen motsvarar intressenters krav. Syftet är att få fram förslag till förbättringar avseende bl.a. rutiner och dokumentation. Bolaget har beslutat att inrätta en internrevisionsfunktion som skall rapportera till revisionsutskottet.

2006

Rapporten omfattar 1305 ord och är en del av bolagsstyrningsrapporten. Bolaget skriver att man följer COSO ramverket och rapporten är uppdelad i avsnitt i enlighet med COSO komponenterna. Anledningen till att bolaget nu följer ramverket är att man vill säkerställa kvaliteten och riktigheten i den finansiella rapporteringen.

Kontrollmiljö; för att skapa effektiv kontrollmiljö är det praktiska ansvaret delegerat till vd, som i sin tur delegerat vidare till övriga i koncernledning och divisionschefer. För att få en bättre definiering av ansvar och befogenheter har skriftliga rutinbeskrivningar uppdaterats och arbete pågår med utveckling av koncern gemensamma policier och manualer. Där de mest betydelsefulla utpekats som redovisningsmanual, finans- och informations samt etikpolicy. Bolaget skriver att de arbetar på att förtydliga koncernens Code of Conduct som avser bolagets värderingar och filosofi.

Riskbedömning; bolaget menar att man i sina verksamhetsprocesser har väl inarbetade rutiner och system för att identifiera, mäta och åtgärda risker. Övergripande riskbedömningar sker på koncernnivå vilket skapar förutsättningar för väl underbyggda affärsbeslut på olika nivåer. Finansiella risker såsom valuta-, ränte- och likviditetsrisk hanteras av moderbolaget.

Kontrollaktiviteter finns både på övergripande och på detaljerad nivå. Kontrollerna är både manuella och automatiserade. Respektive chef ansvarar för fullständigheten i dessa aktiviteter. Särskilda controlling funktioner analyserar och rapporterar avvikelser. Återkommande möten med divisionschefer är ett av koncernledningens sätt för uppföljning.

Information och kommunikation; Bolaget har en informationspolicy både för det interna och för det externa flödet. Bolaget pekar ut de lokala intranäten som viktiga kommunikationskanaler förutom regelbundna möten.

Uppföljning; styrelsens uppföljning av intern kontroll sker via revisionsutskottet exempelvis genom interna och externa revisorers rapporter. Internrevisionen genomför granskningar av genomförda projekt beträffande arbetssätt, rutiner och dokumentation.

2007

Rapporten omfattar 1331 ord och är en del av bolagsstyrningsrapporten. Den har inte granskats av bolagets revisorer. Liksom tidigare följer bolaget COSO ramverket och rapporten är indelad i avsnitt för olika COSO komponenter.

Rapporten upprepar mycket av föregående års rapport. Beträffande kontrollmiljö lyfter man fram att man fastställt en koncerngemensam ekonomihandbok. När det gäller riskbedömning pekar man på att en förbättrad riskhanteringsmodell har implementerats under året.

Bolaget skriver att "koncernen påbörjat ett arbete med att implementera ett koncerngemensamt konsolideringssystem" för att åstadkomma en förbättrad IK för den finansiella rapporteringen. Vidare skriver bolaget att fler kontroller automatiserats och behörigheter till IT system begränsats.

Beträffande information och kommunikation upprepar företaget det man skrivit i tidigare år. Dock beskriver man till skillnad mot tidigare att den externa informationen ska vara "öppen, snabb och samtidigt nå alla intressegrupper". Vidare beskriver man åtgärder och hantering vid läckor av kursdrivande information.

Uppföljning; bolaget för fram att "intern revisionen genomfört oberoende granskningar enligt revisionsplan" och att "granskningarna utförs enligt beslutad revisionsprocess som inleds med en årlig riskanalys i syfte att skapa en revisionsplan"

2008

Intern kontroll rapporten är en del av bolagsstyrningsrapporten och innehåller totalt 1314 ord. Rapporten upprepar mycket från föregående år. Under kontrollaktiviteter skriver bolaget att alla koncernens bolag har rapporterat i det koncerngemensamma konsolideringssystem som implementerades föregående år. Bolaget menar att systemet kommer förbättra intern kontrollen över den finansiella rapporteringen. Bolaget har introducerat ett nytt koncerngemensamt intranät.

Företag som lyder under bolagskoden och SOX 404 (SOX-företag)

1. SKF

SKF producerar numera många olika stål produkter och tekniska lösningar men från början handlade det om kullagertillverkning. Det var SKF som började tillverka kullager enligt den svenska innovationen som förändrade det sätt som man arbetade med kullager i hela världen. Intressant är att SKF 1926 grundade AB Volvo.

2005

Intern kontroll (IK) rapporten består utav 811 ord och är indelad i tre avsnitt; en inledning på rapporten, en beskrivning av hur IK är organiserad samt en bedömning av Iks effektivitet samt revisors granskning. IK rapporten är en separat rapport från den övriga bolagsstyrningsrapporten. Huvuddelen är ägnad åt beskrivningen, 584/811 ord. COSO-ramverket nämns flera gånger, även CobiT - standarden nämns som är en standard inom IT säkerhet.

Rapporten börjar med att beskriva att man lyder under SOX, på grund av deras registrering hos SEC, och en beskrivning av dennas krav. SKF har uppfyllt "i all väsentlighet" kraven som ställs av SOX 404, trots att den första rapporten ska ske efter utgången av 2006. Ett av dessa krav är att de måste använda ett erkänt ramverk för IK systemet. De tillämpar "Internal Control - Integrated Framework". Denna togs fram redan 1992 av COSO. De beskriver sedan kortfattat ramverket. Det framgår att de genom policies och annat har delat ansvaret inom koncernen och motiverar sig med att de, när tillämpligt, använt internationella standarder. SKF beskriver deras arbetssätt, med att utvärdera policies årligen och att integrera sin riskbedömning med sina affärsprocesser. Separata funktioner övervakar kontrollen.

SKF har i interna dokument detaljerat beskrivit de kritiska finansiella processerna, vilka omfattar 70% av koncernens omsättning och nettotillgångar. Resterande verksamheten, som finns i dotterbolag, har de utvärderat efterlevnaden av COSO komponenterna men inte i detalj.

SKF har info- och kommunikationssystem och processer för att säkerställa en korrekt rapportering. När en risk identifieras vidtas åtgärder för att motverka dessa. Redovisnings och rapporteringsinstruktioner uppdateras vid behov och utvärderas varje år. Alla rapporter och dokumentation lagras i ett specifikt IT-system vilket möjliggör kontinuerlig uppföljning och granskning av kontrollsystemen.

Anpassningen av processer och kontrollbeskrivningar har skett under 2005 och främsta syftet var att ha en gemensam standard som uppfyller kraven som ställs av SOX 404. De har även skapat ett system som tillåter företagsledningen att testa kontrollerna. SKF har en internrevisionsfunktion som ansvarar för testerna som visar om COSO efterlevs. Denna grupp rapporterar till Chief financial officer (CFO) för koncernen och skapar rapporter åt revisionskommittén. Styrelsen får regelbundet rapporter som granskas vid varje möte. Någon bedömning av IK finns inte och SKF hänvisar till ett uttalande av kollegiet som tillåter dem att det första året endast beskriva deras IK.

2006

IK rapporten består utav 903 ord. IK rapporten inleds av ett avsnitt som är en generell beskrivning av rapporten och kraven som ställs. Resterande av rapporten är ett avsnitt med en kortare inledning. Avsnittet beskriver hur IK är organiserad, alltså saknas avsnittet som ska bedöma effektiviteten av bolagets interna kontroll.

Beskrivningen börjar med att beskriva SOX, COSO och de krav som ställs, den liknar 2005 mycket. Huvuddelen av rapporten återger samma information som 2005, avsnittet innehåller 581 ord jämfört med 547 året innan. Nytt för 2006 är att kontrollerna har testats. Testet omfattade designen och funktionerna av över 5000 kontroller, dessa täcker alla COSO-komponenter. Något resultat från testerna framgår dock inte.

2007

IK rapporten innehåller 740 ord och har samma uppdelning som tidigare år. Huvudavsnittet är kortare detta år, endast 526 ord (581 ord 2006). Inledningen börjar på samma sätt som innan men det framgår att i september 2007 avregistrerades SKF från SEC och den Amerikanska börsen och lyder därmed inte längre under SOX. Den kortare inledningen till själva rapporten liknar föregående år.

Huvudavsnittet skiljer sig i början då istället för att beskriva SOX och dennas krav förklarar de att i och med avregistreringen krävs inte SOX rapporter och dessa kommer därmed inte att upprättas. SKF använder fortfarande samma ramverk och beskriver deras IK på samma sätt som innan.

Resterande är samma som året innan fram till de beskriver arbetet efter SEC avregistreringen. SKF beslutade att vidareutveckla IK systemet för den finansiella rapporteringen. De använder erfarenheterna från SOX för att uppdatera systemet. Det nya systemet ska vara koncern standard och omfatta även de bolag som inte omfattades av SOX.

2008

IK rapporten innehåller 637 ord och har samma grova uppdelning som tidigare. Inledning är samma förutom att allt om SOX och SEC är borttaget. Den kortare inledningen har uppdaterats till gällande avsnitt i koden samt klarlagt att rapporten även handlar om riskhantering.

Huvudavsnittet börjar på samma sätt som tidigare fast ingen information angående SOX finns samt framgår att även de mindre dotterbolagen följer samma krav som övriga koncernen. IT systemet som samlar rapporterna möjliggör realtidsuppföljning och online granskning av kontrollsystemet. Resterande är samma som innan men skiljer sig på 2 punkter. Det ena är att "SKF är i slutfasen av implementering av kontrollsystemet i hela koncernen". Det andra är att de implementerat ett "riskbaserat årligt testprogram för kritiska kontroller".

2. LM Ericsson

Ericsson arbetar med telekom och datakommunikation och är ett av Sveriges största företag. Ericsson är noterade på Stockholmsbörsen och registrerade hos SEC i USA. De har över 100 år historia och ligger i framkant av den tekniska utvecklingen.

2005

Intern kontroll rapporten består utav 950 ord och är uppdelad i 8 avsnitt. En allmän introduktion till varför rapporten upprättas, sedan en inledning på rapporten. Resterande är: Kontrollmiljö, riskbedömning, kontrollaktiviteter, information och kommunikation samt uppföljning. Dessa är alla komponenter av COSO och ingår i Vägledning till Svensk kod för bolagsstyrning. Rapporten innehåller även ett avslutande avsnitt angående bedömning av deras interna kontrollsystems effektivitet.

Inledningen beskriver styrelsens ansvar samt meddelar att, i enlighet med ett uttalande från kollegiet, de inte kommer ge ett omdöme av hur väl IK fungerat och att rapporten inte har granskats av revisor.

De börjar med att skriva att riskhantering och IK är integrerat i affärsprocesserna. Det framgår också att de följer COSO-ramverket. I avsnittet "kontrollmiljö" beskriver de kortfattat att strukturen bygger på arbetsfördelning, tydligt definierade roller, styrande dokument och ett utvecklat ledningssystem. De styrande dokumenten är centrala och uppdateras regelbundet, vid till exempel ändringar från IFRS och av SOX.

Riskbedömnings avsnittet börjar med en lista på risker såsom bedrägeri och väsentliga felaktigheter i redovisningen samt värderingsproblem bland annat. Riskhanteringen är inbyggd i varje process och olika metoder används för att värdera dessa och begränsa risker. Policies finns på plats så att uppkomna risker hanteras på ett korrekt sätt för att främja att rapporteringen blir rätt. I avsnittet "kontroll aktiviteter" beskrivs det som görs för att säkerställa att den finansiella rapporteringen inte innehåller några väsentliga fel. En del av kontrollen ingår i processerna, andra är utplacerade vid till exempel att upplysningskraven ska uppfyllas och att tillämpningen av redovisningsprincip görs på rätt sätt.

Andra kontroller finns i befattningar, då alla marknadsenheter har en ekonomichef som planerar och utvärderar enhetens resultat. Dessa personer ska säkerställa att deras enhets rapportering inte innehåller väsentliga fel. Det finns en "Disclosure Committée" (Upplysnings Kommitté) som kontrollerar ytterligare innan rapporterna blir offentliga. Ericsson har infört kontroller för att rapporter stämmer överens med IFRS kraven. Alla intern kontroll processer är detaljerat beskrivna och kontrollerna övervakas för att bedöma effektiviteten i enlighet med SOX. För de större delarna av koncernen är kontrollerna detaljerade men för mindre DB är kontrollerna övergripande.

Information och kommunikationsavsnittet beskriver hur kommunikationsvägarna används för att snabbt kunna uppdatera berörda parter angående ändringar i både intern policies och redovisnings-principer. Ericsson har interna styrkommittéer som regelbundet emottar rapporter som innehåller analyser och kommentarer till det finansiella resultatet och risker. De har en procedur som kallas "Whistle blower procedur" vilket innebär att anställda anonymt kan påpeka befarade avvikelser och fel.

Uppföljningsavsnittet behandlar de olika kommittéer som behandlar diverse viktiga funktioner. Styrelsen bedömer företagets ekonomiska situation vid varje sammanträde. Processen för finansiell rapportering granskas årligen och denna utgör grunden för IK utvärdering. Efterlevnaden av principerna och policier följs upp årligen genom dels självutvärdering samt uttalanden från nyckelpersoner. Det finns en internrevisionfunktion som rapporterar direkt till revisionskommittén och alltså inte via styrelsen, denna funktion genomför även oberoende revisioner. Bedömningsrubriken finns men det står bara att arbete pågår med att möta COSO kraven och att denna rapport kommer först efter 2006. Alltså finns ingen bedömning av effektiviteten.

2006

IK rapporten är uppdelad på samma sätt som innan fast utan bedömningsavsnittet. Inledningen är längre än tidigare och man informerar om kravet att upprätta denna rapport men också om lättnader från kollegiet. Dessa är att IK rapporten kan ingå i övriga bolagsstyrningsrapporten samt att utvärdering och revisor kontroll inte behövs. Vidare beskrivs det som krävs av SOX och att denna rapport ingår i Ericssons 20-F rapport som lämnas in till SEC. Den detaljerade dokumentationen är slutförd för att möta SOX krav. Resterande av rapporten är nästan exakt, det framkommer ingen ny information trots vissa ändrade formuleringar.

2007

IK rapporten innehåller 959 ord och är uppdelad på samma sätt som föregående år, alltså utan bedömningen. Inledningen börjar med kraven från aktiebolagslagen samt bolagskoden:

- ”• se till att bolaget har tillfredsställande interna kontroller,
- hålla sig informerad om bolagets interna kontrollsystem, och
- bedöma hur väl systemet fungerar.”

Men i paragrafen under hänvisas till ett uttalande från kollegiet att bedömning och revisor granskning inte krävs för 2007 heller. Information angående COSO är liknande dock framgår att ”Under 2007 har bolaget fortsatt att arbeta med utformningen och tillämpningen av finansiella kontroller för att minska kostnaderna för dem.”

Rapporten är lika fram till ”kontroll aktiviteter”. Där finns ett förtydligande angående ekonomichefernas roll om kontrollansvar. Deras analys omfattar ”betydande poster som tillgångar, skulder, intäkter, kostnader och kassaflöden.” Denna analys och den på koncernnivå är viktiga för bolagets IK.

I nästa stycke förklarar Ericsson varför de detaljerade dokumenten behövs och det är för att koncernchefen och finanschefen kan använda kontroller för att se om IK fungerar effektivt. Bolaget dokumenterar IK för redovisning och finansiell rapportering samt uppföljning av kontrollernas genomförande och resultat.

Informationsavsnittet är samma förutom vissa ändrade ordval såsom; juridiska och operativa enheter ändras till DB och verksamhetsenheter. Uppföljningsavsnittet innehåller ny information angående revisionskommittén. Kommittén får nu rapporter från revisorer som de ska följa upp samt vidta åtgärder för att förbättra eller ändra kontrollerna. Resterande av dokumentet är samma som tidigare år.

2008

Intern kontroll rapporten innehåller 940 ord och är indelad på samma sätt som tidigare år. Inledning har minskat, avskalat är den del angående "koden" och nu hänvisar de bara till det nu gällande avsnittet, 10,5.

Samma information i andra ordalag framgår om SOX, COSO och SEC. Under 2008 har Ericsson arbetat med "utformningen och tillämpningen av sina kontroller för finansiell rapportering för att göra dem effektiva." Till skillnad från föregående år då målet var att minska kostnader.

Under "kontrollmiljön" framgår det att nu omfattar processerna "särskilda kontroller som ska utföras för att se till att rapporterna är av hög kvalitet." Riskbedömning förtydligas i och med att det framgår tydligare att riskhantering är inbyggt i processerna. Nu motverkas identifierade risker genom ansvarsfördelning i affärsprocesserna samt, genom lämplig beslutsordning, krävs godkännande av viktiga transaktioner.

Kontrollaktiviteter har förändrats på ett par sätt. Till exempel gäller noggrann dokumentation i nästan alla DB och inte bara de med omfattande verksamhet. Bolaget har även inrättat flera gemensamma servicecentra som "utför redovisnings- och rapporteringstjänster för dotterbolag baserade på en gemensam IT-plattform med en gemensam kontotabell och gemensamma nyckeldata." Information och kommunikation innehåller samma information som föregående år. Uppföljning har förändrats inom servicecentra. Deras ledning skall löpande kontrollera redovisnings kvalitet med hjälp av ett antal resultat indikatorer.

3. Volvo

Volvo noterades 1935 på Stockholmsbörsen och har varit noterade hos NASDAQ sedan 1984 men avregistrerades 2007. Volvo tillverkar lastbilar, bussar, anläggningsmaskiner samt komponenter till flygindustrin.

2005

Intern kontroll rapporten innehåller 314 ord och är integrerad med bolagsstyrningsrapporten. Den är inte uppdelad i specifika avsnitt. Volvo tillämpar COSO-modellen och beskriver dess innehåll kortfattat. Volvo har en internrevisionsfunktion (IR) vars uppgift är att se till att bolaget efterlever de IK system de ska tillämpa. IR-kommittén rapporterar direkt till koncernens CFO samt till styrelsens revisionskommitté.

Volvo har haft en IK organisation ett längre tag, men nu måste vissa av deras riktlinjer och processer anpassas till SOX kraven. Anpassningen ska se till att de följer väl utvecklade och väl dokumenterade processer då man ska följa internationella standarder.

Under 2004 började Volvo dokumentera relevanta processer och detta fortsatte under 2005. Syftet är att säkerställa att IK systemet fungerar väl. Under 2006 skall detta avslutas genom att testa och utvärdera effektiviteten av den interna kontrollen.

2006

Intern kontroll rapporten består utav 344 ord och är en del av bolagsstyrningsrapporten. Volvo följer IK principerna från COSO vilka innebär att flera mål ska uppfyllas i alla 5 delar av modellen. Under 2005 och 2006 har arbetet fortsatt med att dokumentera processer och dessa har nu avslutats samt testas.

Rapporten till SEC innehåller uttalanden om IK från Koncernchefen och finansdirektören angående effektiviteten av systemet, samt vilket IK system som användes vid bedömningen. Om materiella brister upptäcks kommer dessa anges i rapporten. PWC kommer också med ett uttalande om IK systemet. Denna publiceras först i maj 2007.

2007

Intern kontroll rapporten innehåller 859 ord (344 ord år 2006), den är fortfarande en del av Bolagsstyrningsrapporten men är nu indelad i COSO rubrikerna, Kontrollmiljö, riskbedömning, Kontrollaktiviteter, information och kommunikation samt uppföljning.

Rapporten inleds med dess syfte, vilket är att ge intressenter en förståelse för hur IK är organiserad i Volvo. Rapporten följer "koden" och anvisningar från Svensk näringsliv och FAR. Det finns ingen bedömning av effektiviteten och ingen revisor har granskat rapporten.

Volvo lämnade in en ansökan om avnotering från SEC (NASDAQ) under 2007. Volvo följer i stort COSO principerna. Sedan 2005 har Volvo haft en särskild avdelning för IK. Dess syfte är att stödja ledningsgrupper så att de löpande kan säkerställa en bra IK. Deras arbete grundar sig i utvärderingsmetodik som de tagit fram efter krav från SOX. Metodiken säkerställer både efterlevnad av direktiv samt skapar förutsättningar för specifika kontrollaktiviteter.

Revisionskommittén informeras om resultatet; de risker, kontrollaktiviteter och uppföljning som rör Volvo. Volvo har även en internrevisionsfunktion som ska oberoende kontrollera att bolagen följer koncernens direktiv. IR chefen rapporterar direkt till KC finansdirektör och även revisionskommittén.

Under kontrollmiljö står att grundstommen för IK är ex. rutiner, ansvar och befogenheter struktur och riklinjer. Dessa finns samlade i "Volvo Financial Policies & Procedures" (FPP). Kontrollmiljöns grund är den företagskultur som finns i Volvo koncernen. "The Volvo Way" är ett internt dokument som alla utbildas i och den främjar god moral, etik och integritet.

Riskbedömning sker årligen och utförs av både Ik-funktionen och internrevisionen. Bedömningen sker enligt en riskbaserad modell, ej namngiven. Kriterierna för risknivån varierar med situationen, från värdering till redovisningsprinciper.

Kontrollaktiviteterna är allt från granskning av resultatutfall på gruppmöten till specifika kontoavstämningar och analyser i de löpande processerna för den finansiella rapporteringen. Ekonomicheferna har ansvaret för att processerna är ändamålsenliga och inom koncernens riktlinjer. De ansvarar även för att samma person inte kan utföra och kontrollera samma aktivitet. Kontrollerna finns även inom IT-säkerhet och underhåll.

Informationen sprids löpande till berörda parter. Forum skapas som syftar till att säkerställa att riktlinjerna följs på ett likformigt sätt samt upptäcka brister och förbättra processerna. Uppföljningen sköts löpande av ledargrupper och kontrollerfunktioner. IK och IR funktionerna utför uppföljning och övervakning i enlighet med riktlinjerna. Denna rapporteras till koncernledningen samt till revisionskommittén.

2008

Intern kontroll rapporten innehåller 896 ord och är uppdelad som föregående år, den är del av BSR som innan. Syftet är densamma men man skriver inte längre att det inte finns en bedömning av IK och denna finns heller inte i rapporten.

Mars 2008 avregistrerades Volvo från SEC och de lyder inte längre under SOX. Trots det har man behållit många av principerna för sin IK system. De följer ännu i stort COSO-modellen. Inget nytt framkommer i resten av inledningen. Kontrollmiljö avsnittet innehåller samma information som föregående år fast paragraferna har bytt plats.

Ett förtydligande angående riskbedömningen är att revisionkommittén ”bland annat på så sätt att man försöker identifiera vilken sorts risker som typiskt sett kan anses väsentliga och var de typiskt sett uppstår.” Ingen ny information framkommer angående deras kontrollaktiviteter. Inte heller informations och kommunikationavsnittet har förändrats. Att uppföljningsrapporten inte längre levereras till revisionskommittén är den sista skillnaden mot föregående år.

4. Swedish Match

Swedish Match tillverkar och säljer tobaksprodukter, tändstickor och engångständare. Företaget grundades 1917 av Ivan Kreuger och noterades på NASDAQ och Stockholmsbörsen 1996. Swedish Match har produktion i 10 länder och har försäljning till hela världen.

2005

Intern kontroll rapporten består utav 366 ord och är inte uppenbart uppdelad. Swedish Match har upprättat en särskild rapport för IK. De nämner inte COSO-modellen i deras rapport men många nyckel begrepp känns igen såsom kontrollmiljö, riskbedömning, uppföljning samt information och kommunikation. De ser deras bas för IK som kontrollmiljön med organisation, beslutsvägar befogenheter och ansvar som dokumenterats och kommunicerats i styrande dokument. Dokumenten specificerar dels arbetsfördelningen och instruktioner för attesträtt samt redovisning och rapportering.

En metod för riskbedömning och hantering nämns men beskrivs inte. Det sätt som riskerna hanteras förtydligas inte utan det skrivs att de hanteras av "bolagets kontroll struktur som dokumenteras i process och intern kontroll beskrivningar." De följer upp effektiviteten och efterlevnaden av rapporterna men anger inte på vilket sätt detta sker.

Att de lyder under SOX nämns men inte på vilket sätt detta har/kommer att påverka dem. Att den första rapporten kommer att släppas efter 2006 framgår dock.

Ytterligare uppföljning sker genom deras fastställda kommunikationsvägar och följs av en särskild kommitté. Denna kommitté kontrollerar även att upplysningsskyldigheten uppfylls.

Resultatet från uppföljningen behandlas av styrelsen som också får månatliga finansiella rapporter. Vid varje styrelsesammanträde behandlar de bolagets ekonomiska situation.

En utvärdering av behovet av en internrevisionsfunktion genomförs av styrelsen. De konstaterar dock att denna inte behövs då en avdelning för intern kontroll redan finns i bolaget.

2006

IK rapporten består av 323 ord och är inte heller uppdelad i segment. Det är en enskild rapport och är således inte del av den övriga bolagsstyrningsrapporten. Huvuddelen är densamma som föregående år och de tre första paragraferna innehåller närmast identisk information och består av nästan lika många ord. Resterande av rapporten liknar också föregående år fast med vissa förtydliganden, t.ex. nämns den ansvariga kommittén, Rapporteringskommittén. Vissa formuleringar har också förändrats men samma information förmedlas.

2007

IK rapporten består av 325 ord och är inte heller uppdelad i särskilda rubriker. Första paragrafen har blivit kortare, informationen angående vilket avsnitt i Koden som gäller samt att IK inte är del av de formella årsredovisningshandlingarna har tagits bort. Nästa två är i princip identiska men det har tillkommit att bolaget nu definierat ett "standardiserat system av kontroller" som ska säkerställa att risker hanteras. Resterande av rapporten skiljer sig från tidigare år enbart på två punkter. Dels har information om SOX och deras notering i USA tagits bort samt ett tillägg.

Utvärdering av effektiviteten har genomförts, dock redogörs det inte för några resultat från denna. Den bedrevs "genom testning utförda av intern kontrollresurser, av den centrala avdelningen för intern kontroll, av externa konsulter eller i vissa fall, genom själv utvärdering. Den centrala avdelningen för intern kontroll rapporterar resultatet från utvärderingen och övriga internkontrollfrågor till revisionskommittén och bolagets ledning."

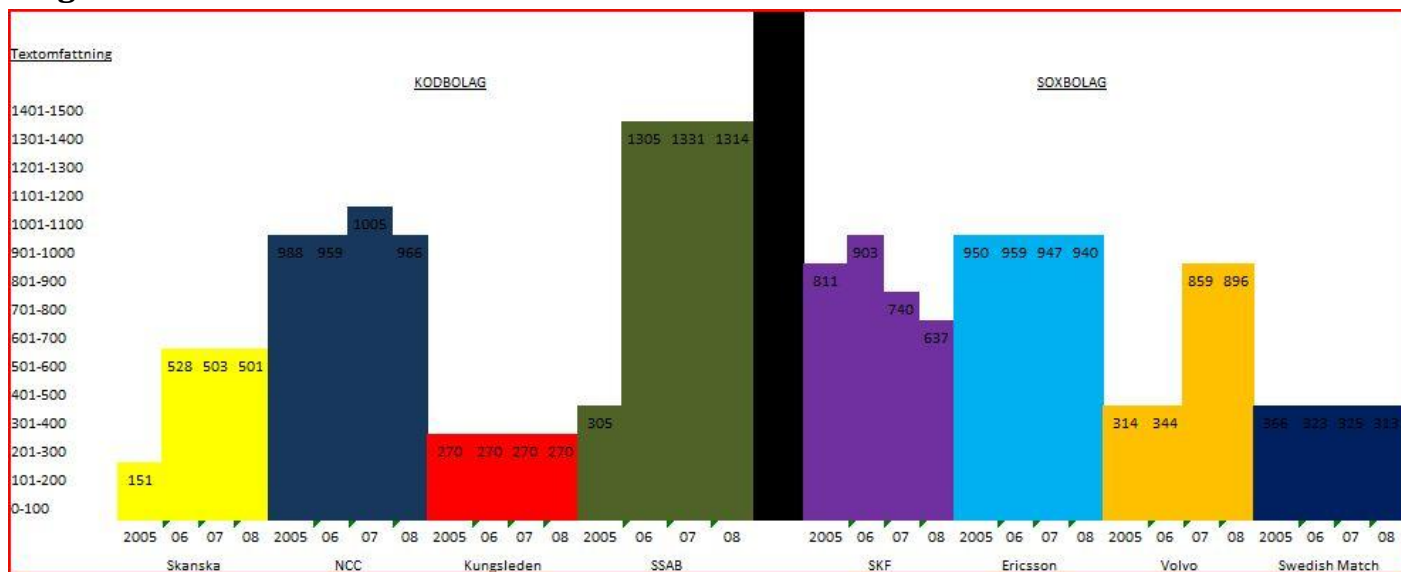
2008

IK rapporten består av 313 ord och är alltså kortast. Denna är dock den första som är uppdelad i tydliga rubriker. Rubrikerna är de vi känner igen från COSO; kontrollmiljö, riskvärdering, kontrollaktiviteter,

information och kommunikation samt övervakning. Inledningen har inte förändrats nämnvärt, de avsnitt av Koden som nu gäller är uppgiven samt att revisor inte granskat rapporten framgår.

Rapporten liknar i mångt och mycket tidigare års rapporter men är nu tydligare. Internrevision uppges nu finnas och den styrs av den centrala IK avdelningen.

Diagram 1

Denna graf visar rapporternas omfattning presenterat i antal ord år för år samt för respektive bolag. Bolagen till vänster är Kodbolag och de till höger är SOX-bolag. Skanska började med ett relativt lågt antal ord för att sedan öka och hålla ett högre antal ord för sin rapport. Skanska skriver 2005 att orsaken till den korta rapporten är att de inte har slutfört arbetet kring deras IK vilket de har gjort 2006. De förändrar inte mycket i sin rapport efter det. NCC började 2005 och fortsatte med att ha en lång rapport genom alla åren. Kungsliden hade 2005 en rapport på 270 ord och hade samma antal genom alla år. SSAB började med en kort rapport för 2005 men redan 2006 hade de den längsta rapporten i undersökningen och höll sedan denna nivå.

SKFs rapportlängd förändrades mest av alla och minskade till skillnad från resten. Detta sammanfaller med att de avnoterades från SEC och de krav som SOX ställer. Ericsson har en lång rapport genom alla åren, detta är det enda företag som ännu är registrerat hos SEC. Volvos IK rapport 2005 är kortfattad och har inget ramverk för denna. Inte förrän 2007 har de tillämpat COSO strukturen i rapporten och därmed blir den mer omfattande och detaljerad i de olika komponenterna. Swedish match håller en jämn och kort längd på lite drygt 320 ord varje år. Det sker inte några stora innehållsförändringar men i struktur och utseende syns att den är bearbetad varje år.

Analys

Det första vi märker vid analysen är att det inte är många företag som beskriver någon formell och dokumenterad intern kontroll. Två av SOX-bolagen verkar ha det då de skriver att deras dokument endast måste anpassas, inte upprättas. Att en stor förändring sker 2005 är inte överraskande, men i nästföljande år är det svårt att se om några stora skillnader sker. Dock har bolagen börjat utvärdera sina arbetsprocesser och kontroller som de inte verkar ha gjort innan införandet av koden. Så även om koden ännu inte har lett till någon stor utveckling hos alla bolagen har den ändå fått bolagen att fundera kring intern kontroll och hur deras interna styrning är uppbyggd. Flera av bolagen skriver att självutvärdering är viktigt för att bedöma IK och detta leder till att hela bolaget engageras i arbetet.

Internrevision funktionen är en tydlig förändring som koden orsakat, samtliga bolag måste utvärdera sitt behov av en internrevision funktion och flera har inrättat en sådan. Två kodbolag har inrättat en särskild funktion samtidigt som tre av SOX-bolagen, redan 2005, har en IR funktion medan den fjärde har en särskild IK funktion och anser att det fyller behovet. 2008 inrättas dock en IR funktion för det fjärde SOX-bolaget som lyder under den centrala IK funktionen. Organisatoriskt har SOX-bolagen förändrats på flera sätt, förutom IR funktion. Vissa har inrättat särskilda IK staber och Ericsson har till exempel även inrättat särskilda servicecentra som ämnar förbättra den interna kontrollen. Viktigt för ansvarsfördelning och beslutsordningen är att IR och IK funktionerna ofta rapporterar direkt till revisionskommittéerna och alltså inte via styrelsen, vilket underlättar övervakningen av styrelsen och ledningen.

Kodföretagen anger inte att de använder något ramverk förutom SSAB, och det från och med 2006. Dessa verkar följa vägledning från FAR SRS/Svenskt näringsliv, då rapporterna verkar följa den mallen men det anges inte om det är så. Samtliga SOX-bolag använder COSO ramverket men detta är inte förvånande då de, enligt SOX, måste använda ett erkänt ramverk.

Dokumentation av arbetsprocesser, beslutsordning och arbetsfördelning är något som SOX-bolagen har rutiner för och arbetar med men det är för att möta SOX krav och inte på grund av Koden. Kodbolagen verkar inte prioritera denna dokumentation i lika stor utsträckning. SSAB däremot arbetar mycket med dokumentation, 2006 uppdaterar och utvecklar företaget diverse policies som ska gälla för hela koncernen. Även Skanska har under 2006 fastställt diverse policies bland annat finanspolicy. Kodbolagen har startat flera projekt inom IK sedan 2005, Kungsleden bedriver ännu ett projekt som startades 2005 som syftar till att dokumentera den interna kontrollen.

Enligt agentteorin ska principalen skydda sina intressen genom olika åtgärder. Intern kontroll rapporterna genomsyras av referenser till arbetsordning, roll- och ansvarsfördelning. Rapporterna poängterar det ansvar som olika befattningshavare har och till exempel nämns att system finns så att inte samma person kan lägga och godkänna en och samma aktivitet. Kontrollmiljö aspekten inom IK försöker underlätta agentteorins dilemma i hela organisationen. Kontrollmiljön fördelar ansvar ner i organisationen och vill skapa goda relationer mellan medarbetarna. Ett sätt att motverka agent-principalproblemet är att få hela organisationen att dra åt samma håll. Ett av grundkoncepten för IK och

en av grundpelarna i COSO-modellen är just att skapa en ändamålsenlig organisation. Enligt agentteorin är alla aktörer nyttomaximerande och vi tror att anledningen till att så många av bolagen tar upp att de har uppförande kod och riktlinjer för de anställdas moral och etik är att minska risken att någon skulle agera enbart i sitt eget intresse. Genom att minska handlingsutrymmet och inte låta aktörernas egna etiska och moralkompass styra, kommer de istället att följa bolagets egna värderingar och filosofier.

Tillkomsten av den svenska bolagskoden och liknande koder utomlands kan delvis förklaras av den brist på förtroende som uppstått efter många skandaler. Ett företag har många intressenter inte bara ägare och ledning/anställda utan många intressenter. Investerare måste känna tillit till företag och deras finansiella rapportering. Det ligger i bolagens intresse att avge en Ik rapport som skapar förtroende hos marknaden. Även om i vissa fall denna rapport inte innehåller så mycket företagsspecifik information utan endast allmän presentation av olika IK komponenter är den ändå troligtvis viktig för potentiella investerare. Över åren märker vi att det tillkommer mer information som gäller specifikt för företaget, det verkar som om företagen har börjat inse att intressenterna vill ha ökad information och insyn i hur bolaget bedriver och kontrollerar sin verksamhet. Till exempel startade SSAB, 2005, ett projekt riktat just mot att möta intressenternas krav. 2008 skriver SSAB att, för att möta intressenters krav på IK, bedriver man kontinuerliga projekt som bland annat ska förbättra rutiner och dokumentation. Även Volvo tar upp att rapporten är till för att intressenterna ska få en förståelse över hur intern kontrollen är organiserad.

När vi tittar på grafen framstår det flera intressanta frågor. Kodbolagens rapporter är mycket olika till längden och vi undrar om det är bra. Går det att rättvist jämföra en rapport med 300 ord med en som innehåller 1300 ord? Det kan finnas behov av en mer reglerad mall till hur rapporten bör se ut då det är väldigt svårt att utvärdera vilket bolag har en bättre IK. Att skriva med flera ord resulterar inte i en bättre IK då färre ord kan vara lättare att ta till sig om den enbart innehåller kärnfrågor, i en längre text kan dessa vara svårare att identifiera. Innehållet anser vi inte ska regleras utan det är mer en formmässig fråga. Till exempel skulle jämförelse underlättas om bolagen använde samma indelning/rubriker i sina rapporter. Om man jämför Swedish Match rapporter över åren där enbart den senaste är uppdelad i rubriker så ser man att den är mycket tydligare och det är lättare att hitta de relevanta avsnitten man letar efter.

Man skulle kunna anta att SOX-bolagens rapporter bör vara längre då de har fler krav att möta och därmed bör ha mer att skriva om angående deras IK men vi ser att en av de kortaste IK rapporterna tillhör Swedish Match. Så trots att de fått mycket "gratis" så leder de lägre kraven i Sverige till att de inte anstränger sig mer än vad som behövs.

I grafen ser det ut som att de flesta företagen inte förändrar sin rapport särskilt mycket i och med de jämna staplarna. Dock sker förändringar i innehållet bland de företagsspecifika informationerna. Man kan inte kräva att de skriver helt nya rapporter varje år och kraven säger att de ska presentera de viktigaste inslagen och dessa förändras inte särskilt drastisk år för år. Kontinuitet i rapporten anser vi är viktigt då det underlättar jämförbarheten och det blir enklare att plocka ut förändringarna som skett under året.

Utmärkande för SOX bolagen är att trots deras avnoteringar, förutom Ericsson som fortfarande är noterade, inte avsevärt har minskat sina rapporter. SKFs rapport har minskat men då i princip endast med den information som behandlar just SOX och SEC, det som gällde IK är dock densamma och även utvecklad. Bolagen som avnoterades har istället utvecklat hur de arbetar med IK och använder deras erfarenheter från SOX till att vidareutveckla deras IK. De skriver ofta i sina rapporter att de utvecklar sin IK för att möta SOX krav och de nämner inga krav från Koden så det verkar som deras främsta motivation är att tillmötesgå SOX, detta trots att de ska avnoteras.

Kodbolagen kännetecknas av förändringar i samband med kodens införande och året därefter. Det första året sker de mest dramatiska förändringar i IK arbetet. Flera av bolagen tar upp att de 2005 har inrättat särskilda funktioner och att de har börjat dokumentera IK processer. Ytterligare anmärkning för samtliga bolag är att risker ofta tas upp. Riskidentifiering och behandling nämns och det verkar som om många bolag inte systematiskt har undersökt denna typ av risker innan. Även självutvärderingar och dokumentering återkommer ofta bland de flesta bolag och detta är en intressant åtgärd som Koden kan ha lett till. Att bolagen har undersökt hur de arbetar och dokumenterat arbetsprocesserna tycker vi är en nyttig förändring som koden har påverkat till. De synliggör arbetsprocesserna vilket kan göra dem enklare att förbättra eller effektivisera dem.

Slutsatser

Vårt syfte har varit att undersöka om bolagskodens införande har påverkat de svenska bolagen och det känner vi oss säkra på att kunna svara på. Bolagskodens införande påverkade samtliga bolag i undersökningen. När det gäller omfattning skiljer det sig dock mycket. Vissa förefaller enbart ha utvärderat deras IK samt påbörjat projekt och andra som har ändrat organisationen och sättet att arbeta.

SOX-bolagen verkar inte haft några problem med att möta kodens krav då SOX kraven är så mycket mera omfattande. Att utröna om det är SOX eller Koden som orsakat förändringar är svårt men vi kan nog säga att Koden alltså inte har påverkat dessa bolag nämnvärt. SOX lagstiftningen verkar påverka i större utsträckning än koden då den instiftades före Koden och ställer högre krav samt att förberedelse tiden för den första rapporten sträckte sig från 2002 till 2006.

Kodbolagen har påverkats i mer eller mindre utsträckning, samtliga har utvecklat IK på något sätt sedan 2005. IK/IR funktionerna som har inrättats efter kodens införande är troligtvis den mest uppenbara förändringen i bolagens arbete med intern kontroll. Koden verkar också ha påverkat styrelsens sätt att arbeta. Vägledningen har givit dem ett annat sätt att tänka kring IK, här spelar också COSO-ramverket en viktig roll. Med dess enkla struktur delar man upp arbetet med IK på ett tydligt och systematiskt sätt som enklare kan utvärderas och arbetas med.

Kodens införande påverkar sättet företagen arbetar med intern kontroll. SOX-bolagen verkar ha blivit mer påverkade än kod-bolagen och detta beror troligtvis på den strängare lagstiftning som finns i USA. Även de bolag som avnoterades från SEC (amerikanska finansinspektionen) fortsatte med sitt arbete och utvecklade, i vissa fall, den bortom det som krävdes av SOX lagstiftningen. Kod-bolagens arbete med sin IK verkar blivit mer omfattande än vad det annars skulle ha varit, om det inte fanns några krav alls, men det verkar som den enklare standarden på rapporten inte har orsakat lika mycket förändring som skulle vara möjligt om högre krav ställdes på de Svenska bolagen.

Källförteckning

Tryckta källor

Artiklar:

Svernlöv, C och Blomberg, E (2003) *Sarbanes-Oxley Act – USA:s hårda svar på redovisningsskandalerna*, Balans, Nr 1, sid 23-28.

Tackett J. A, Wolf F, Claypool G. A, *Internal control under Sarbanes-Oxley: a critical examination*, Managerial Auditing Journal 2006, Vol. 21, No. 3, pp 317-323

Litteratur:

Andersen, I *Den uppenbara verkligheten* (1998) Studentlitteratur, Lund

Artsberg, K (2005) *Redovisningsteori – policy och – praxis*. Upplaga 2:1. Liber ekonomi, Malmö

Bryman, A, Bell, E, (2005) *Företagsekonomiska forskningsmetoder*. Liber ekonomi, Malmö

Föreningen Auktoriserade Revisorer (1993), *Testa Den Interna Kontrollen!*, Stockholm: Auktoriserade Revisorer Serviceaktieföretag

Jacobsen, D I, Thorsvik J. (1998) *Hur moderna organisationer fungerar*. Studentlitteratur, Lund

Jacobsen, D I (2007) *Förståelse, beskrivning och förklaring*. Lund Studentlitteratur.

Haglund, A, Stureson, J, Svensson, R (2005) *Intern kontroll- En del av verksamhets- och ekonomistyrning*. Stockholm, Komrev

Mallin, C A (2004) *Corporate Governance*, Oxford university press

Nilsson, S (2002) *Redovisningens normer och normbildare*. Lund: Studentlitteratur

Sevenius, R (2007) *Bolagsstyrning*, Lund: Studentlitteratur

SOU 2004:46. *Svensk kod för bolagsstyrning – Förslag från Kodgruppen*. Stockholm

SOU 2004:47. *Näringslivet och förtroendet – Betänkande från Förtroendekommissionen*.

Sundgren, S, Nilsson, H, Nilsson S (2007) *Internationell redovisning – Teori och praxis*. Studentlitteratur

Svernlöv, C (2008) *Svensk kod för bolagsstyrning med kommentarer för praktisk tillämpning*, Nordstedts juridik

Öhrlings PricewaterhouseCoopers (2008) *God sed med koden. Självregering eller lag?* Lund: Studentlitteratur

Elektroniska källor:

- ❖ www.coso.org COSO modellen, definition 2009-12-01
- ❖ www.internrevisorerna.se/uploads/cosooversattning.pdf COSO Internal Control - Integrated Framework. 2009-11-15
- ❖ www.bolagsstyrning.se Kollegiet och koden för svensk bolagsstyrning. 2009-11-23
- ❖ www.kpmg.se/pages/102101.html. SOX. 2009-12-04
- ❖ www.svensktnaringsliv.se/multimedia/archive/00014/V_gledning_IK_080908_14386a.pdf Vägledning till bolagskoden, Svenskt näringsliv. 2009-12-04
- ❖ www.privataffarer.se/nyheter/200312/ny-skandal-som-drabbat-skandia-liv/index.xml 2009-12-01
- ❖ Årsredovisningar från samtliga bolag 2005-2008